

DEVRİMCİ İŞÇİ

Sayı 34

15 Ocak 1988

2.-DM

TÜRKİYE'Yİ GÜZEL BİR HUZURSUZLUK BEKLİYOR!

TÜRKİYE ANAP'İ BES YIL DAHA TAŞIYAMAZ

Yazısı 4. Sayfa'da

Türkiye'de İnsan Hakları Derneği tarafından başlatılan Genel Af kampanyası devam ediyor. Kampanya toplumda geniş bir ilgi gördü. 5 Aralık'ta İstanbul'da yapılan mitinge 5 bin kişi katıldı. Resimde mitingden bir görüntü.

Yazısı 2. Sayfa'da

88, MÜCADELEMİZE TAZE BİR BAŞLANGIÇ OLSUN!

80'li yıllar da dolmak üzere. Türkiye Halkları için karanlığın ve zorbalığın neredeyse öteki adı haline gelen 80 yılı ve O'nu takibeden yıllar bitiyor. 90'lı yıllara şurada 23 ay kaldı. 1990 derken insanoğlu 20. Yüzyıl da geride bırakacak. Büyük umutların (17 Ekim Devrimi, Ulusal Kurtuluş Mücadeleleri) ve büyük acıların (Faşizm, savaşlar) yan yana yaşandığı yüzyılımız, her şeye rağmen umudun baskın çıktığı bir yüzyıl oldu, olacak.

○ ○ ○

80'li yıllar Türk ve Kürt halkları için karanlık ve acılı bir dönem olarak tarihe geçecek. Son 7 yılda Türkiye insanı, tarihinin belkide en zor günlerini yaşadı. Baskı, zulüm, yoksulluk, çaresizlik ve daha nice kötülük bir karabulut gibi Türkiye'nin üzerine çöktü. Bu karabulut hala kalkmış değil. Cezaevlerindeki, onların yakınları, işçiler, gençler, aydınlar, ilerciler, demokrat ve devrimci güçler ayrı ayrı da olsa son 2 yılda bu karanlığı delmek için mücadele ettiler, ediyorlar.

Bir çok şey gibi bu mücadele de 88'e devredildi. 88, sadece baskı ve zulmün değil, mücadelevi, umudu ve güzeli de devraldı.

RHEINHAUSEN DİRENİŞİ

Krupp tekelinin Rheinhausen'deki Çelik Fabrikası'nı kapatma kararı büyük işçi eylemlerine sebep oldu. Başta Rheinhausen Çelik Fabrikası işçileri olmak üzere Ruhr bölgesindeki binlerce işçi bu kararı protesto için çeşitli eylemler örgütlediler. Eylemlere yabancı işçiler de aktif olarak katılıyor.

İÇİNDEKİLER:

Fatsa Davası Savunma
Aşamasında
Sayfa 2

SPD Milletvekili
Monika Ganseforth
Türkiye İzlenimlerini
Anlatıyor
Sayfa 3

Erken genel Seçimler ve
Sonuçları Üzerine
Sayfa 4-5-6

Anadil Dersleri,
Öğretmenler ve
Gerici Saldırıları
Sayfa 7

F. Almanya'da
Türkiyeli Öğrenciler
Sayfa 8

Sol Parti Komünistler
Milletvekili
Oswald Söderkvist
ile Söyleşi
Sayfa 10

Bir Ölüm:
Mantık ve Sorumluluk
Sayfa 11

Yabancıların
Demokratik
Kitleli Birliği
Sayfa 12-13-14

Güncel Politik Ortam,
Seçimler ve
Devrimci Görevlerimiz
Sayfa 16-17

Aile Birleşmesi
Önündeki Engeller
Sayfa 18

Gorbaçov
ve
Sonrası
Sayfa 20-21-22

Başarılı 1. Sayfa'da

Rejim, seçimlerle kendini yenilemiş olarak 88'e girerken devrimci-demokratik güçler de, şimdiye kadar yaratılmış bir çok olumlu unsur içeren birikimlerinin üzerinde kendilerini yenileyerek üretmek umuduyla girdiler 88'e. Ölülerini, şehitleri hariç, kaybettikleri her şeyi geri almak andı ve umuduyla girdiler, yeni yıla.

Bu ant ve umut 88'de yurtdışında da yankılanmalıdır. Türkiye'deki faşist baskı ve zorbalık rejiminin hemen yıkılmayacağı, bir kaç eylemle bu köhne düzenin değişmeyeceğini bilen bizler Türkiye emekçi halklarının her türlü mücadelesine yurtdışından en geniş desteği sağlayabilmeli ve bunu kalıcılaştırabilmeliyiz.

88, bir yönüyle 12 Eylül Rejimi'yle hesaplaşmanın çeşitli biçimlerde yaşanmaya devam edeceği bir yıl olacaktır. Yurtdışında bulunan bizler de bu hesaplaşmayı bir başka boyutta gerçekleştirelimiz.

12 Eylül Rejimi'nin yargılanacağı Halklar Mahkemesi, bu bakımdan 88'in en önemli olayı olabilmelidir. Evren-Özal yönetiminin Batılı hükümetlerle kurduğu yeni ilişkilerle karşı bizler, halkların kardeşliği ve dayanışması şiarını ön plana çıkarabilmeli ve Türkiye'deki rejimin halkların vicdanında mahkum edilmesi ve bunun uluslararası bir platform aracılığıyla dünyaya duyurulması yönündeki çabaları yoğunlaştırabilmeliyiz.

12 Eylül Rejimi'nin her yönüyle yargılanacağı Halklar Mahkemesi, Türkiye emekçilerin, ilerici, demokrat ve devrimci grupların tamamını kucaklayan bir faaliyet olmalıdır. Türkiye'deki rejimle hesabı olan herkesin bu faaliyete katılması imkanı yaratılmalıdır. Bu konuda sorumluluğun devrimcilere ait olacağı unutulmamalıdır; devrimciler, bu eksenle birleşebilecek bütün güçleri birleştirebilmelidir. Yerli ve yabancı tüm sol ve sosyalist çevrelerin bu kapsamdaki çalışmalarında yer alabilmesi sağlanmalıdır.

88, Türkiye halklarının talepleriyle en geniş dayanışmanın yaratıldığı bir yıl olmalıdır. Sorumsuz ve kendi bilmez kimi kişi ve çevrelerin bu mücadeleyi sabote etmek için yaptıkları manevralara itibar edilmemeli; beyinlerini ve zamanlarını devrimcilik dışı işlerin hizmetine verenler kaderleriyle başbaşa bırakılmalıdır.

• • •

88'e geçmiş yıllardan devredilen önemli bir sorun da, sol'daki suni ayrışıklardır. Eski hataların tekrarlanması nedeniyle yurtdışındaki sol, anlamsız bir bölünme süreci yaşamaktadır. Hem siyasal platformlarda, hem de demokratik kitle örgütlenmeleri alanında yaşanan bu olumsuzluğun kısmen de olsa giderilme imkanları mevcuttur. İçine girdiğimiz yıl, devrimcilerin bu alanlarda anlamlı ve doğru mücadelelerinin somut sonuçlar yarattığı bir yıl olmalıdır. Devrimci güçlerin birliği alanında olsun, **Yabancıların Demokratik Kitleler Birliği** alanında olsun, bizler geçmiş hatalarından sıyrarak örnek bir mücadele sergileyebilmeliyiz.

88, her iki alana ilişkin devrimci görüşlerin en geniş kesime ilettiği; doğru yaklaşımımızın mücadele ve tartışma sürecinde sınımdışı bir yıl olmalıdır. İçinde bulunduğumuz evre, **Yabancıların Demokratik Kitleler Birliği** ve mücadelesi yolunda örnek deneyimler yaşadığı bir süreç olmalıdır. Yabancıların haklı talepleri etrafında en geniş birliğin yaratılmasına örnek teşkil edecek faaliyetler 88'in en önemli görevleri arasında yer almalıdır.

• • •

Önceki yıllar gibi, 88'in de, yabancılar yönünden önemli sorunlarla yüklü olduğu görülmektedir. Başta Almanya olmak üzere, Hollanda, Belçika, Fransa, Avusturya, İsveç ve İsviçre'de yabancıları zorlu bir yıl beklemektedir. Bazı kısmi yumuşamalara rağmen Avrupa devletlerinin yabancılarla ilgili politikalarında esaslı bir değişim yoktur.

Bunun anlamı şudur: Yabancıların kendileriyle ilgili her konuda söz ve karar sahibi olması mücadelesi, bütün ağırlığı ve ciddiyetle devrimcilerin gündemindeki yerini korumaktadır. Türk-İslam Tezi'ne, reformist çözümlere, Türkiye'li'leri hayal aleminde gezdiren Türkiye'ye yönelik boş ajitasyonlara karşı, Türkiye'li devrimciler, ikili görevler perspektifi gereğince yabancıların eşitsiz konumunu tersine çevirmeyi hedefleyen bir mücadeleyi, daha örgütlü bir şekilde hayata geçirebilmelidirler.

88, bütün bu konularda bizler için taze bir başlangıç olmalıdır. 80'li yılların son evresinde güçlü ve taze başlangıçlarla 90'lara hazırlanabilmeliyiz.

Geleceği kazanmak bugün anlamlı, yararlı ve doğru işler yapmayı; örgütlü mücadeleyi geliştirmeyi zorunlu kılmaktadır.

88'i, 86 ve 87'den farklı yaşamak kendi ellerimizdedir. Varolan birikim, potansiyel ve gelenek, eğer anlamlı ve yerli yerinde değerlendirilirse; her devrimci 86 ve 87'den daha örgütlü, daha mücadeleci, daha kararlı olursa; kısacası, devrimciyim diyen herkes görevlerini layıkıyla yerine getirirse bu yılın anlamı öncekilere daha başka olabilir.

Bu imkan mevcuttur. Bu imkanı değerlendirmek için herhangi bir sebep yoktur. Devrimci Yol perspektifini benimseyenler bu imkanı değerlendirecekler; geleneklerine ve geçmişlerine uygun bir şekilde 88'i önceki yıllardan daha anlamlı hale getireceklerdir.

ÇORUM DEVRİMCİ YOL DAVALARINDAN BİRİSİ SONUÇLANDI

Çorum'daki çeşitli faaliyetleri nedeniyle haklarında dava açılan Devrimci Yol'cuların 9'u 20'şer yıl ağır hapis cezasına çarptırıldı. 12 Eylül'den sonra Çorum Devrimci Yol Davaları olarak açılan davalardan birisi böylece sonuçlandı. Diğer davaların ise henüz sonuçlanmadığı öğrenildi. 20'şer yıl ağır hapis cezası verilenlerin adları şöyle: Duran Veye, Turan Güven, Mustafa Bozkurt, Halil Cilas, Abdullah Kapıcı, Mehmet Çakıcı, Kadir Ziya, Arif Ceylan, Hüseyin Ara.

FATSA DAVASI SAVUNMA AŞAMASINDA

Hem sanık sayısı bakımından hem de idami istenen devrimci sayısı bakımından ve bunların yanısıra bir ilçe toptan yargılanması gibi yönleriyle 12 Eylül sonrasında açılan davalardan birisi olan Fatsa Devrimci Yol Davası savunma aşamasına gelmiş durumda. Davaya bakan savcı 17 Kasım 1987 tarihindeki duruşmada Esas Hakkındaki Mütalaasını okudu. Davada yargılanan devrimciler, savunma dava ile ilgili son görüşlerini dinledikten sonra mahkemeden savunma için söz istedikler. Savunmaların Ocak ayı içinde başlayacağı öğrenildi.

Savcı 17 Kasım tarihinde okumaya başladığı Esas Hakkındaki Mütalaasında 12 Eylül mantığı gereğince Fatsa'da, devrimcileri ve belediye başkanı Fikri Sönmez'i suçlamaya devam etti. Savcı davada yargılanan 811 kişiden 110'unun idam, 427'sinin ise 5 yıla 15 yıl arasında değişen hapisle cezalandırılmasını istedi. Savcı tarafından beraati istenenlerin sayısı ise 274.

Hatırlanacağı üzere Fatsa Davası 12 Ocak 1983 yılında başlamıştır. O sırada davada yargılanan devrimci ve Fatsalı sayısı 729 idi. Savcılar, bu 729 kişiden 268'nin idamını istemişlerdi. 84 ve 85 yıllarındaki operasyonlar sonunda sanık sayısı 811'e yükselmişti. Savcı son sözünde bu kez 110 kişinin idamını istiyor.

Bütün Türkiye olduğu gibi bu ilçede de devlet güçleri halkı ve devrimcileri ezmek ve sindirmek için ellerinden gelen her şeyi yaptılar. Fatsa soruşturması tam iki yıl sürdü. 5 savcı tarafından sürdürülen soruşturma 1982 yılının sonbaharında tamamlandı ve dava Ocak 1983'te başladı. Korkunç işkencelere rağmen, faşizm güçleri tam olarak istediklerini elde edemediler. Bu kez davayı içeren çokerte operasyonu başladı. Pişmanlık ve itirafçılık yasasıyla birlikte Fatsa Davası tutuklularına yönelik özel bir uygulama gündeme geldi. Sikiyönetim komutanı, askeri savcılar, cezaeviyet-kilifli tutukluların bir bölümünü itirafçı olmaya zorladılar. Ve bunda da kısmi bir başarının ötesine gidemediler.

Rejimin Fatsa'yı ve Fatsa'da ifade-sini bulan halkın devrimci seçeneğini ezmek için yaptığı bu içgüç işleri

7 yıldan fazla bir zamandır tutuklu bulunan Fatsa Davası sanıklarından bir grup. Arkadaşlarımız her şeye rağmen davalarına sahip çıkmakta kararlılar.

Savcı sanıkların bir bölümünün 146-1 ve 146-3'e göre cezalandırılmasını istemektedir. Bu madde, "Anayasayı ve Anayasa ile kurulmuş mevcut düzeni zorla yıkmak" amacındaki eylem ve faaliyetleri içeriyor. Bir bölüm sanığın ise 168. maddeye göre cezalandırılması isteniyor. Bu madde, "silahlı çete kurmak" eyleminde bulunanları cezalandırmayı içeriyor.

1982 yılında 5 savcı tarafından hazırlanan ilk iddianamede sanıkların tamamına yakın bir bölümünün 146. maddeye göre cezalandırılması istenmişti. Savcı son mütalaasında ise sanıkların bazılarının 146. bazılarının da 168. maddeye göre cezalandırılmasını istemektedir.

Bilindiği gibi Fatsa halkına yönelik resmi saldırılar 12 Eylül Darbesi'nden önce başlamıştı. Temmuz ayında o dönemin başbakanı Demirel'in de isteğiyle Fatsa'ya yönelik bir askeri operasyon

istenen sonuçları yaratmadığını savcılar son mütalaalarında şöyle itiraf ediyorlardı:

"Bu dava açılıp sorgulamalar başladığında mahkemede sanıklar, önce örgüt amaçları doğrultusunda alınan bir karar uyarınca ifade vermemeye yolunu seçmişlerdir. Bu husus bir süre devam ettikten sonra bu kez yeni bir kararla topluca siyasi savunma yapmaya yönelmişler ve sayfalar süren siyasi savunmalarda bulunmuşlardır. Nihayet kamuoyunda Pişmanlık Yasası olarak adlandırılan 3216 sayılı yasanın hazırlanmış döneminde bu yasanın çıkma olasılığını haber alan sanıklar yasa çıktıktan sonra da bir kısım sanıklar başta Yusuf Atasoy olmak üzere itirafçı olmak istediklerini beyanla mahkemeye başvurmuşlardır. İtirafçıyım diye başvuran sanıkların sayısı bir hayli fazladır.

Bu sanıklardan bir kısmı huzurda beyanda bulunmayı yeğlerken, bir kısım cezaevlerinde kendisi tarafından

leme alınan dilekçelerle beyanda bulunmayı, bilahare mahkeme huzurunda bu dilekçe içeriklerini tekrarlamayı kendilerine bir yol olarak seçmişlerdir.

Bir kısım sanıklar (Ahmet Sünni, Mahmut Atılan v.s.) itirafçı olmak istediklerini beyanla huzura gelmişler, hiç bir hususta anlatımda bulunmamak suretiyle itiraf yasağını haklarında uygulamamış istemişlerdir. Bir kısım sanıklar ise hangi konu'ya eylem üzerine isnat edilmişse o konuda beyanda bulunmuşlar baskaca bir beyanda bulunmamışlardır. Bir kısım itirafçılar da varki örgüt amaçları doğrultusunda öldürme eylemlerini dahi kabul ederken basta örgüt üyesi olmadıklarını, eylemlere tesadüfen katıldıklarını savunmuşlardır. (Fahrettin Bahar, Tahsin Çavuşlu gibi.) Hemen hemen her sanık bir önceki itirafının aynı konuda bulunduğu beyanının doğru olduğunu savunmuyor.

Ayrıca örgüt üyelerini anlatırken kendilerine göre örgüt üyeliği kistasını koyarak anlatımda bulunanlar da mevcuttur. Bütün bu itirafçılar az sayıda sanık hariç örgütün gizli kalmış fiillerini ve faillerini ortaya çıkarıcı nitelikte örgütü çokertme amacı taşıyan niteliklerde bulunmamışlar. Gerek itirafçının kısmi olması, gerekse gizli kalmış fiil ve failleri ortaya çıkarıcı nitelikte yoksun bulunmaları, üzerlerine atılan suçlarda ikrar ya da kısmi ikrar niteliği taşımaları nedeniyle az sayıda sanık hariç itirafçının itiraf yasaısına uymadığı kanaatine varılmıştır. (Esas Hakkındaki Mütallaa, sayfa:5)

12 Eylül Rejimi'nin Fatsa Fikrini yoketmeye yönelik diğer bir saldırısı da Fikri Sönmez'in bile bile ölümüne terk edilmesi olayında şekillendi. Ağır işkence ve diğer baskılar yüzünden Fatsa'da olan Fikri Sönmez'in tedavisi için askeri yetkililer hiç bir girişimde bulunmadılar. Fikri Sönmez, 4 Mayıs 1985'te hafif bir kalp krizi geçirdi, arkadaşları hemen hastaneye kaldırılması için idareye başvurdular. Ancak idare, Fikri Sönmez'i hastaneye kaldırmadı, gerekli işlemleri yapmadı. Ve Fikri Sönmez göz göre göre ölümüne terk edildi. Şüphesiz bu, bilinçli ve planlı bir tutumdur. 12 Eylül'cüler Fikri Sönmez'in ölümüne Fatsa Fikri'nin ve Fatsa Davası'nın çöküşünü sanıyorlardı. Ama yanlışlardı. Amasya ve Erzincan Cezaevleri'nde kalan Fatsa Davası tutukluları ile Karadeniz Bölgesi Devrimci Yol davalarından tutuklular, itirafçılara ve Fikri Sönmez'i kaybetmiş olmanın yarattığı üzüntüye rağmen kendilerini toparlamakta gecikmediler.

Şimdi, uzun yıllardır her türlü işkence ve baskıya maruz kalan devrimciler, savunmalarına hazırlanıyorlar. Öğrendiğimiz göre Fatsa Davası savunmaları 13 Ocak'ta başlamış bu-

SPD MİLLETVEKİLİ MONIKA GANSEFORTH TÜRKİYE İZLENİMLERİNİ ANLATIYOR

İzleyebildiğim kadarı ile İHD bugünün Türkiye koşullarında ciddiye alınması gereken bir demokratik kuruluş. İHD tarafından başlatılan ölüm cezalarına karşı ve genel af kampanyası olumlu ve güzel bir eylemdir. Meclise 130 bin imzanın verilmesi Türkiye'de büyük yankı yaptı.

Eski tutuklularla ve siyasi tutukluların yakınları ile yaptığım konuşmalar oldukça üzücüydü. İşkence gören ve yıllarca cezaevlerinde kalan kadın ve erkeklerle gördüm, çocukları daha 20 yaşına basmamışken tutuklanan ve yedi yıldır cezaevlerinde yaşayan annelerle konuştum. Tutuklu

yakınları cezaevi şartlarının kötü olduğunu, yemeklerin az ve berbat olduğunu anlattılar. Sadece haftada bir defa kısa bir süre için telefon görüşmesi yapabildiklerini, bu görüşmelerin sürekli kesildiğini öğrendim. Sağlık koşullarının kötülüğünü, tutukluların kaçabilecekleri gerekçesi ile hastanelere kaldırılmadıklarını anlattılar. Eski bir tutuklu kendisine narkoz verilmeden 4 dişinin nasıl söküldüğünü anlattı.

7 yıldan beri hala davaları başlanmayan tutuklular var. İfadeler işkence alınmış ve bu yüzden yanlış Türkiye'de 7 yıl sonrada işkencenin

bir devlet politikası olarak yapıldığını öğrendim. İşkence yaptığı kanıtlanan polislerin ufak tefek cezalara çarptırıldığı ve bunların daha sonra eski görevlerine döndüğü bugün Türkiye'de bir gerçeklik.

Son ziyaretimden önce, 1981 yılında Türkiye'ye gitmiştim. Bir davayı izlemiştim. O sırada Türkiye'de sıkıyönetim yürürlükteydi. "İnsan Hakları yada Demokrasi" gibi kavramlar o zaman yabancı sözcüklerdi. Gazetelerden daha sonra izleyebildiğim kadarıyla Türkiye'de o tarihten beri bir normalleşme olduğunu düşünmüştüm. Hatta Türkiye'nin

AET'ye üyeliği bile tartışılır hale gelmişti.

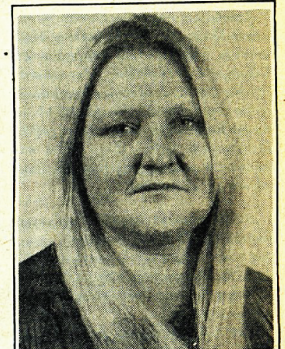
Ama son Türkiye ziyaretimden sonra hayallerimde güçlü bir kırılma oldu. Türkiye'nin demokratik bir ülke olması için daha bir yığın yolun alınması lazım. Siyasi faaliyet ve görüş açıklamak yasak. Türkiye'ye hâlen baskı atmosferi hakim. Cezaevi şartları insanlık dışı. Tutuklulara işkence yapılıyor. Halen ölüm cezaları veriliyor. Kısacası Türkiye'de hakim olan rejim insan haklarını ihlal ediyor.

Son Türkiye ziyaretimden sonra SPD fraksiyonunun Parlamento'ya Türkiye konusunda bir soru önergesi vermesini sağlayacağım. Ama Parlamento düzeyinde yapılabileceklerin dışında bir takım girişim ve eylemlerle Alman hükümetini sıkı tutturmak gerekiyor. Türkiye Almanya'nın sadece ticaret yaptığı bir ülke olmamalıdır. Alman hükümeti Türkiye'de ki rejimi insan hakları ihlalleri vb. gibi konularda zorlamalıdır.

Siyasal görüşmelerin dışında bir yığın insani ilişki kurma olanağı buldum. Yeni arkadaşlar edindim.

9-13 Aralık tarihleri arasında Uzun Yürüyüş'ün taleplerinden birisini gerçekleştirmek üzere Türkiye'ye giden heyet üyesi Monika Gansforth.

Uzun Yürüyüş sonunda Türkiye'ye Yeşiller adına SPD milletvekili ile birlikte giden Ellen Olms.

Meclise Genel Af imzalarını götüren heyet.

GENEL AF KAMPANYASI DEVAM EDİYOR

Türkiye'de İnsan Hakları Derneği tarafından düzenlenen Genel Af Kampanyası devam ediyor. 19 Eylül'de başlayan kampanya ilerici, demokrat ve devrimci güçler tarafından aktif bir şekilde desteklendi. Mitingler, kapalı salon toplantıları, ölüm cezalarının kaldırılması ve genel af çıkartılmasını içeren imza toplama eylemleri ile beslenen kampanya geniş bir yankı uyandırdı. Polisin engellemesine rağmen yaşlı anneler, yazarlar, aydınlar sokaklarda, meydanlarda, mitinglerde imza topladılar, kitleleri kampanyayı desteklemeye çağırdılar.

Geçtiğimiz Aralık ayında İstanbul'da İHD İstanbul Şubesi tarafından yapılan mitinge 5 bin kişi katıldı. 5 Aralık günü yapılan miting çok coşkulu geçti. Mitingte, binlerce kişi hep bir ağızdan faşizmi lanetleyen sloganlar haykırdı. Polisin bazı sloganları yasaklama çabası boşa çıktı. İstanbul'daki mitingte İHD yöneticilerinin yanısıra bazı yazar ve aydınlar da konuşma yaptılar. Konuşmacılar işkencilere hesap sorulacağını vurguladılar.

Yine Aralık ayının ikinci haftasında Ankara'da yapılan İnsan Hakları Kurultayında genel af, idam cezasının kaldırılması, işkence ve kötü uygulamaların sona erdirilmesi, cezaevi koşullarının düzeltilmesi gibi sorun ve talepler gündeme getirildi.

Kurultay'dan önce Türkiye'de ve Yurtdışında toplanan imzalar bir grup İHD üyesi tarafından Meclise götürüldü. Toplam 130 bin imzayı Meclis yetkililerine veren İHD üyeleri meclisin bu konuya eğilmesini istedi.

Meclise götürülen imzalar arasında yurtdışında toplanan imzalar da vardı. Dilekçeleri meclise götüren heyet arasında Almanya'da yapılan uzun yürüyüşün sonucunda Türkiye'ye giden SPD ve Yeşil Partisi milletvekilleri de yer almaktaydı.

Almanya'da toplanan imzaları Türkiye'ye götüren heyet üyeleri, 12-13 Aralık günleri Meclis Af Hakları Kurultayına da katıldılar. Kurultayda bir

İstanbul'da İnsan Hakları Derneği Genel Af için imza kampanyasını meydanlarda sürdürdü.

konuşma yapan SPD Milletvekili Monika Gansforth, "Türkiye'deki haksızlıkları ismiyle söylemek ve bunlara karşı mücadele etmek gerekir; bugün Türkiye'de işkencenin varlığını, binlerce kişinin tutuklu olduğunu, çalışanların yasaklı olduğunu bizler biliyoruz." dedikten sonra İHD'nin kampanyasını desteklediklerini bildirdi.

İki gün süren Kurultay sırasında Genel Af Kampanyasının Nisan 1988'e kadar devam etmesi kararlaştırıldı.

12 EYLÜL REJİMİ YARGILANACAK

Türkiye'de 12 Eylül 1980 tarihinde yürürlüğe konulan rejimin uluslararası bir platformda yargılanması yönündeki faaliyetler yoğunlaşıyor. Devrimci İşçi'ye ulaşan bilgilere göre, 12 Eylül Rejimi'nin yargılanacağı Uluslararası Mahkeme için bir Girişim ve Koordinasyon Komitesi oluşmuş bulunuyor.

F. Almanya'da 21 Ekim ile 5 Kasım tarihleri arasında yapılan "Politik Tutuklulara Özgürlük Yürüyüşü" sırasında ve sonrasında başlayan çabalar olumlu sonuç vermiş durumda. Yürüyüşten sonra sürdürülen faaliyetler geçtiğimiz Aralık ayı içinde Koordinasyon ve Girişim Komitesinin oluşumuna daha da somutlaştı.

12 Eylül Rejimi'ne karşı Uluslararası Mahkeme Girişim ve Koordinasyon Komitesinde yer alan kişi ve kuruluşlar şöyle: Die Grünen (Yeşiller), Medico International (Uluslararası Doktorlar Örgütü), Türkei Information Dergisi, BUKO (Uluslararası Dayanışma alanında faaliyet gösteren grupların Almanya Konferansı), Vereinigung demokratischer Juristinnen und Juristen (Demokratik Avukatlar Birliği), Barbara Klawitter (Avukat), Reinhard Marx (Avukat), Sybille Jacobs (Af Örgütü'nden), Heidi Alm-Merk (SPD-Aşağı Saksanya Milletvekili), Christina Kukielka (Hamburg Yeşil Milletvekili), Informationsbüro Türkei Berlin, Komitee zur Hilfe für die politischen Gefangenen in der Türkei u. Türkei Kurdistan (Türkiye ve T. Kürdistan'daki siyasi tutuklularla dayanışma komitesi), Asyl e.V. Hildesheim (Hildesheim İltica Derneği), Gesellschaft für bedrohte Völker (Tehdit altındaki halklarla dayanışma örgütü).

Girişim ve Koordinasyon Komitesi yaptığı toplantıda Türkiye ve Türkiye Kürdistanı'ndan demokratik örgüt yöneticilerinin, vatandaşlıktan çıkarılanların, Avrupa'da faaliyet gösteren grupların ve Alman ilerici, demokrat ve sosyalist kişi ve kuruluşlarla insan hakları ile ilgilenen grupların katılacağı geniş bir toplantı kararlaştırıldı. Söz konusu toplantının 16 Ocak günü yapılacağı öğrenildi. (Dergimiz baskıya girmiş olduğu için toplantı sonuçlarını iletemiyoruz.)

Öte yandan yine öğrendiğimize göre, Uluslararası Mahkeme'nin gerçekleştirilmesi yönünde Almanya dışındaki ülkelerde de çeşitli çalışmalara başlanmış bulunmaktadır. Almanya'daki çalışmalara paralel olarak bu ülkelerde de Uluslararası Mahkeme için ülke Komiteleri oluşturulmaya çalışılmaktadır.

Girişim Komitesi, Almanya'nın çeşitli şehirlerinde toplantı ve geceler düzenleyerek Türkiye'deki siyasi durumu demokratik hak ve özgürlükler üzerindeki kısıtlama ve yasakları çeşitli çevrelere yeniden tartıştırmaktadır.

ERKEN SEÇİMLER VE SONUÇLARI ÜZERİNE

Geçtiğimiz yılın Kasım ayında yapılan seçimler Türkiye'deki gelişmelerin anlaşılmasını bir hayli kolaylaştıran sonuçlar yarattı. Tekelci güçlerin tüm önlemlerine rağmen 29 Kasım Genel Seçimleri, bunalım ortamını derinleştirici öğelerden ön plana çıkmasıyla sonuçlandı.

Tekelci sermaye sözcülerinin iddialarının aksine, sandıktan istikrar değil bunalım çıktı. Bu bakımdan 29 Kasım genel seçimlerini, krize çıkarmış bir davetiye olarak tanımlamak yanlış olmayacaktır. Gerçeklik böyle olduğu halde, egemen sınıfların çeşitli düzeylerdeki temsilcileri, seçim sonuçlarının anlamını çarpıtmaya hala devam etmektedirler.

Türkiye sanki ANAP'a oy veren insanlardan (8 milyon seçmen) ibaretmiş gibi yapılan seçim yorumları, 12 Eylül Rejimi'nin ideolojik-politik söylemleri gereğince öne sürülmüş iddialardan ibarettir.

Seçim sonuçlarının anlamının bu şekilde tahvil edilmesine karşı 29 Kasım Seçimleri'nin ne tür mesajlar taşıdığını, seçim sürecinin hangi gerçekleri açığa çıkardığını belirlemek zorunlu hale gelmiştir. Bu zorunluluğun bir gereği olarak biz bu yazımızda, seçim sonuçlarının çeşitli yönlerden ele alıp seçim sürecinin açığa çıkardığı gerçekleri ana başlıklarıyla sunmaya çalışacağız.

29 KASIM SEÇİMLERİ MEŞRU DEĞİLDİR

Geçtiğimiz yılın Kasım'ında yapılan seçimleri tek elci güçler ve siyasi iktidar "dünyanın en demokratik seçimi" olarak sunmaktadırlar. Oysa bu seçimler, gerçekten de diğer ülkelerde yapılan seçimlere göre, anti-demokratikliği tartışılmayacak kadar açık olan bir seçimdir. Seçimlerin gayri meşru oluşunun sebebi, sadece %36 oyu oranıyla bir partinin hükümet olmasına imkan tanımış olması değildir. (Bunu, düzenin yedek siyasi partileri olmayı hakeden SHP ve DYP yöneticileri düşünsün.)

Seçimlerin ve sonuçlarının meşru olmayışının asıl sebebi şudur: Bu seçimler, Türk ve Kürt halklarının yasak ve baskı altında tutulduğu; emekçilerin özgür iradelerine göre hareket etmelerinin zorla engellendiği şartlarda yapılmıştır. T.K.P'nin, TİP'in, ya da başkaca herhangi bir "temsilci" partinin değil, bizzat kitlelerin söz haklarını kullanmalarının fiilen ve yasal olarak engellendiği şartlarda yapılan bir seçim, toplumun gerçek iradesini yansıtamaz. Bunun yanı sıra seçmenlerin %20'sinin oylarının barajı uygulanması nedeniyle boşa sayıldığı, (çope atıldığı) bir seçim meşru bir seçim olarak görülemez. (Son seçimlere 1 milyon 800 bin kişi katılmıştır. 2 milyon oy alan DSP ile 1 milyon 700 bin oy alan RP ise mecliste temsil edilememiştir.)

BIRAKIN Halkın Devrimci Demokrasisi Perspektifini ve sosyalist demokrasi ilkelerini, 29 Kasım 87 Erken Seçimleri, tıpkı 6 Kasım 83 seçimleri gibi, burjuva meşruiyeti ilkeleriyle bile bağdaşmamaktadır.

Böyle bir seçim sonucunda işbaşına gelen bir hükümeti Türkiye 5 yıl daha kaldıramaz. ANAP'ın hem bu nedenle, hem de, izleyeceği baskı politikaları nedeniyle istikbal parlak değildir.

TOPLUM, APOLİTİKLEŞME ÇEMBERİNİ HENÜZ KIRAMAMIŞTIR

Seçimlere katılım yüksek olmakla birlikte, (26 milyon 375 bin seçmenin 24 milyon 600 bini oy kullanmış.) seçim süreci çok cansız geçmiştir. SHP'nin limon esprisinin 29 Kasım seçimlerini tek ilginç olayı olduğu hatırlanır.

Son seçimlere aktif siyasi katılım çok düşük olmuştur. İki önemli faktörün bu duruma yol açtığı söylenebilir.

1) 12 Eylül'ün topluma dayattığı apolitikleşme sadece ANAP'a oy verenlerde değil, diğer partilerin sempatanlarında da belli bir etki yaratmıştır. Siyasetten, siyasi faaliyetlerden uzak durma anlayışı, varlığını ve etkisini geniş kesimler üzerinde halen sürdürmektedir.

2) Rejim tarafından siyaset yapmalarına izin verilen güçler, bütün kozlarını referandum sırasında paylaşmışlardır: Söyleyeceklerini o zaman söylemişler ve belki de seçim sürecine yorgun girmişlerdi. Bu nedenle seçimler, bir yönüyle de, referandum maçının töreni oldu. Ecevit, Erbakan ve Türkiye için seçim sonuçları cenaze törenine benzedi. Türkiye'nin mirası, şimdi o çok sevdiği ve koruduğu devlete ve ANAP'a kalmışa benziyor. Seçimlerin kendisi için cenaze töreni olduğunu tek farkedene Ecevit'in 2 milyon oyunun ne olacağı henüz belirsiz. Erbakan ise, özellikle T. Kürdistanı'ndan aldığı destekle muhtemelen Milli Görüş için yeni bir strateji tesbit ederek zamansız vefatının yarattığı boşluğu yeniden doğuşla gidermenin yollarını deneyecektir.

Yukarıda işaret edilen apolitikleşmenin, düzen partilerinin hiç bir şekilde rahatsız etmediğini söylemek gerekiyor. Burjuva odakları için siyasetten uzaklaşma olgusunun fazlası bir önem taşımadığı ve taşıyacağı bilinmemektedir.

SEÇİMLER, DEVRİMCİLER İÇİN CİDDİ SORULAR ORTAYA ATMIŞTIR

Seçim sürecinde gözlenen apolitikleşme olgusu, esas olarak devrimcileri ilgilendirmesi gereken, onların düşünmesi gereken bir sorundur. Zira devrimciler, kitlelerin bütün siyasi ve toplumsal süreçlere aktif ve özgür katılımını savunmaktadırlar. Sadece aktif ve özgür katılımı değil, kitlelerin siyasi ve toplumsal yapıların yönetselirli olması gerektiğini savunan sadece devrimcilerdir.

Türkiye'deki gelişmelerin büyük siyasi ve toplumsal dönüşümlere uğraması gerektiğinin bilincinde olan devrimcilerin 29 Kasım Seçimleri'nden çıkaracakları en önemli ders emekçi kitlelerin ve işçi sınıfının aktif siyasete nasıl çıkacağı olmalıdır.

Kendi geleceğini devlete ve bazı partilere emanet etmiş, böyle yapması için yuzyıllardır şartlandırılmış ve son olarak 12 Eylül Faşizmi'ne razı edilmiş bir kitle hangi yollarla ve hangi araçlarla "biz de varız!" diyebilecektir?

Gelmış geçmiş bütün partilerin ve darbelerin yardımıyla ve bunların arkasındaki sınıfların bilinçli ve planlı çabalarıyla kendisi için değil başkası için çalışmak ve yaşamak zorunda bırakılan Türk ve Kürt halkları kendi geleceğini kendi eline alan bir güç haline nasıl gelebilecektir?

En yakın örneği 29 Kasım Seçimleri olmak üzere son yüzünlü tarih sahnesine çıkardığı bu soru bütün önemli ve canlılığıyla günümüze de damgasını vurmaktadır.

Bu soru seçimler sürecinde olduğu gibi, önümüzdeki dönemde de en can alıcı sorunu olacaktır. Bu soruya doğru cevap veren siyasal çizgi Türkiye'nin geleceğini etkileyecektir.

Tarihin 90'lı yıllara doğru evrildiği bu günlerde bu soruya doğru bir cevap arayanlara Türkiye'nin son 20 yıllık tarihi olumlu bir zemin ve değerli bir birikim sunmaktadır. Bu birikim, işçi sınıfının ve emekçi halkların bağışmış devrimci seçeneğini yaratmak yönündeki partileşme süreçlerinin ve bu kapsamdaki teorik-siyasi belirlemelerin yanı sıra, demokratik kitle örgütlenmeleri, Direniş Komiteleri, Devrimci Demokratik Halk Hareketleri, işçi komiteleri, devrimci sendikalar, öğrenci konseyleri, Fatsa ve Tarihler, yerel halk komiteleri gibi örneklerle Türkiye topraklarına kazınmıştır.

Bu birikimin kendisini ifade etmediği geçiciliği, aslında 29 Kasım Seçimleri'nin (ve Türkiye'deki tablonun) en temel eksikliğidir. Böyle olmakla birlikte, ülkemizin şartları, Devrimci Gelenek'in maddi bir emekçi gücü haline, bir siyasal varlık haline gelebilmesi için uygun özellikler de taşımaktadır.

Demokrasinin bir kaç partinin varlığı sorununa; sosyalist demokrasinin ise komünist partisinin herşeye tek başına hükmetmesi sorununa indirgendiği günümüzde, kitlelerin özgürlük, kendi kendini yönetme, demokrasi v.b. taleplerine en doğru yaklaşımları gösteren Devrimci Seçeneğin yaşayıp güçlenmesinin Türkiye için ne kadar gerekli olduğu 29 Kasım Seçimleri'yle bir kez daha açığa çıkmıştır.

Önümüzdeki yıllar, Devrimci Demokrasisi ve Devrimci Sosyalizm perspektifini savunanların, burjuva alternatiflerine ve sözde sol seçeneklere karşı Devrimci Seçeneği oluşturmak için mevcut imkanları nasıl kullanacaklarını, diğer akımlara göre teorik düzeyde sahip oldukları şansı nasıl değerlendireceklerini gösterecek oluşu nedeniyle önemli bir dönem olacaktır.

SEÇİMLER, EGEMEN SINIFLAR ARASINDAKİ ÇATIŞMANIN KANGREN HALİNİ ALDIĞINI KANITLAMAKTADIR

29 Kasım Seçimleri egemen sınıf ve zümreler arasındaki çatışmayı sona erdirmemiştir. Seçimlerin erkene alınmasının bir önemli nedeninin bu olduğu düşünülürse ANAP, oldukça anti-demokratik bir seçim yasasının varlığına rağmen DYP'yi silememiştir.

ANAP tek elci sermayeyi ve emperyalizmi, büyük ihracatçı ve ithalatçıları, mali ve ticari kesimin en irilerini arkasına aldığı, yani egemen ittifakın temsil hakkını pekiştirdiği halde sağın tam bir desteğini henüz kazanamamış-

tır. Sağcı, gerici, faşist, muhafazakar, milliyetçi olarak tanımlanan güçlerin oligarşinin yeni bayrağı altında toplanması başarılammıştır.

29 Kasım Seçimleri, uzun yıllardır sürüp gelen sağdaki bölünme ve parçalanmanın içerik ve biçim değiştirerek bundan sonra da devam edeceğini göstermektedir. Burjuvazi içindeki iktisadi çıkar çatışmasının büyüklüğü, bazı mülk ve para sahibi zümrelerin ideolojik-politik söylemlerinde kırılmalarla yol açmaktadır. Bunun bir şekli partilerin kadrolarında ve kitle tabanında meydana gelen kaymalarla izlemek mümkündür.

Gelişmiş kapitalist ülkelerdeki durumun aksine Türkiye'de burjuvazinin temsil sorunu hala esaslı ve hayatî bir şekilde çözümlenmemiştir. Değişik programa ve farklı söyleme sahip çizgiler partilerden hicirisi, burjuva sınıf ve zümrelerle pre-kapitalist unsurları uzun süreli olarak bir şekilde birleştirememektedir.

Türkiye egemen sınıflarının tamamına yakın bir bölümünün yakın tarihte ancak iki kez bir siyasi program etrafında uzlaşıtları görülmüştür: 50-57 arasında Demokrat Parti etrafında; 65-69 arasında ise Adalet Partisi etrafında. Menderes ve Demirel'in bu başarılarını önemli bir nedeni şüphesiz, sözkonusu dönemlerin ekonomik şartlarındaki olumluluktur. İç ve dış ekonomik köntöğür, yatırımların genişlemesine, hızlı bir büyümenin gerçekleştirilmesine, üretim ve tüketimin artmasına ve sonuçta sermaye birikiminin yoğunlaşmasına hizmet etmiş; bu ise egemen sınıflar arasındaki çıkar çatışmalarının uzlaşma yoluyla çözümlenmesinin zeminini yaratmıştır.

1969'dan sonraki dönemlerdeyse, ekonomik krizin yoğunlaşmasına paralel olarak hiç bir siyasi odak bir seçim döneminde bile egemen sınıfları birleştirememiştir. Birleştirmesi de mümkün değildir.

ANAP 6 Kasım 83 ve 29 Kasım 87 seçimlerinde mecliste çoğunluğu alarak tek başına hükümet kurmuş olsa bile, bu, sömürücü sınıf ve zümrelerin tamamının ANAP etrafında birleştiği anlamına gelmemektedir.

İzlediği ekonomik modelin bir gereği olarak ANAP'ın egemen sınıf ve zümrelerin tamamını tatmin etmek gibi bir ihtiyacı yoktur. Buna gerek duyulmamaktadır. Kaldı ki, Türkiye kapitalizmindeki çarpık tekeleşme ve 80'den bu yana tekeleşmenin yoğunlaşması, egemen sınıf ve zümreler arasında uçurumu derinleştirmiştir. Bu durum, mülk ve sermaye sahiplerinin aynı ekonomik ve siyasi program temelinde birleşmesinin önünde önemli bir engel oluşturmaktadır. ANAP'ın burjuvazinin tamamını onları tatmin eden bir çizgide birleştirmeye niyeti olmadığı gibi, DYP'nin geniş tabanlı ittifak projesinin de bu yüzden tutma şansı zayıftır.

ANAP, 12 Eylül'ün sivil bir devamı olarak egemen sınıfların sınırlı bir kesiminin temsil hakkını elde edebilmiştir. Bu sınırlı kesim, 12 Eylül sayesinde devlet olanaklarını ve ekonomik süreçleri tek başına yönlendirmektedir. Şöyle ki, 1980'li yıllar T.C. tarihinde, tek elci güçlerle büyük ticari ve mali sermayenin emekçi sınıfların sırtından olağanüstü bir şekilde semirdiği yıllar olmuştur. Bu semirme, bir yönüyle de sanayi sermayesinin ile toprak ve tarım kesiminin ekonomik hayatı ağır yüklerle zorlanmasıyla sebep olmuştur.

80'lere kadar olan gelişmede ekonomik hayatta önemli bir yer olan ve

bu nedenle egemen sınıflar içindeki konumu etkili olan sanayi sermayesi gibi bir gücün; bunun yanı sıra toplumsal hayatta ve bir ölçüde de ekonomik ilişkilerde belli bir etkisi olan ve bu nedenle egemen ittifak içinde kendisine yer bulabilen toprak ve tarım kesiminin 80 sonrası evrede kendilerinin aleyhine olan gelişmeler karşısında genel olarak neden sessiz kaldıkları sorusu, açıklık getirilmesi gereken bir konudur.

İki önemli sebep, bu güçlerin tutumunu anlamaya yeterli olacaktır. Bu sebeplerin egemen sınıflar arasındaki ilişkilerin bundan sonraki gelişimine de yön verecek oluşunu dikkate alarak bu konuyu kısaca açalım.

Sanayi sermayesinin, (büyüme ve kalkınmada önemli bir yer olan yatırımcı-üretici kesimlerin) 80 sonrasında kendi aleyhine olan yeni düzenlemelere karşı şimdiye kadarki tutumundan daha farklı bir tutum içine girmemiş olmasının önemli bir sebebi şudur:

80 yılında yürürlüğe konulan ekonomik politikalarla siyasi program, (24 Ocak ve 12 Eylül) genel olarak sermaye lehine ve genel olarak emek aleyhine çok köklü tedbirler getirmiştir. Bu operasyonlar, burjuvazi arasında çelişmelerin önüne geçmek ve bütün sömürücü sınıf ve zümreleri 24 Ocak ve 12 Eylül etrafında dayandırmaya sevk etmiştir. Gerici sınıf ve tabakalar, kendi iç çelişkilerini bir yana bırakarak emek güçlerinin ve Devrimci-Demokratik Halk Hareketi'nin 80 öncesindeki konumunu tersine çevirecek politikalar etrafında kenetlenilebilmiş; kendi iç sorunlarının çözümünü halk hareketinin ezilip dağıtılmasından sonraki evreye ertelemişlerdir. Egemen ittifaktan dışlanan ya da zamanla dışlanacağını anlayan burjuva kesimler, gerçek bir sınıf dayanışması içine girmişlerdir. Bir bakıma "kol kırılır, yer içinde kırılır" atasözündeki mantığa göre harekete etmişlerdir.

Oligarşik egemenlikteki konumları sırsalın kesimlerin 80 sonrası evrede aldıkları tutumun ikinci sebebine gelince:

Türkiye sermaye güçlerinin ekonomik alandaki yapılamamış ve örgütlenişleri son derece içkinleşmiştir. Özellikle burjuvazinin üst katmanlarında sanayici, tüccar, bankacı işlevleri, ithalatçılık ve ihracatçılık işleri genellikle içiçe geçmiş ve bunlar arasında uyumun sağlanmasına elverişli mekanizmalar yaratılmıştır. Bu şekilde kaynaklar, her hangi bir sektördeki olumsuzluğun etkisini azaltmaya uygun düştüğü için tarım sektörü de dahil olmak üzere her alanda kolu bulunan büyük burjuvazi bazı hallerde bunalıma ve sıkıntılara birlikte yaşamayı başarabilmiştir.

Ekonomik krizin yoğunlaştığı dönemlerde yaşamaya şansı olmayanlar, genellikle bu tür örgütlenişçi başaramayan holdingler, (firmalar) ya da her hangi bir tek elci gruba bütünleşmeyi başaramayan ve tek başına iş yapan kesimler olmaktadır. Tabi, yürürlükteki sermaye birikim modeline uyum sağlayamayanların da konumlarında büyük sarımsıl olmaktadır. Sadece iç pazara göre yatırım ve üretim işlevine sahip olanların 80'den sonra yaşadıkları sarımsıl buna örnekler.

Bu belirlemelerle 29 Kasım Erken Seçim süreci arasındaki ilişkiyi gelince, bunları şöyle sıralamak mümkün:

● Seçimler, sermaye güçleri arasında 80'den sonra oluşan güç dengesi esaslı bir şekilde değişime uğrattak sonuçlar yaratmamıştır. Böyle olmakla birlikte, aynı sonuçlar, burjuvazi arasındaki çatışmaların durulmasına, aksine kangrenleştiğine işaret etmektedir.

● Emek güçlerinin yeniden kırılmaya başlaması, Kürt sorununu kendisini sıcak çatışma şeklinde dayatması, toplumsal huzursuzluğun zayıf da olsa tepkili dönüşmeye başlaması, gelir dağılımındaki büyük adaletsizliğin toplumda yaratacağı et-

kiler v.b. faktörler, sermaye güçleri arasında dayanışma ruhunu yeniden canlandırabilecekler.

EKONOMİK konumu sarsılan, hatta egemen ittifaktan dışlanan kesimler, tekeli burjuvaziye, ticari ve mali sermayeye karşı tutumlarını bu nedenle testlermekten kaçınma yolunu seçecekler ve parlamentoyu durumlarını düzeltmek için tek ve önemli platformu olarak kullanmaya çalışacaklardır. ANAP'ın parlamentoyu cunta dönemindeki Danışma Meclisi gibi kullanmak istemesine karşı DYP ve SHP'nin meclisi daha fonksiyonel yapma çabası içinde olmalarını bir sebebi de bu durumdur.

● Sınıfsal desteği pekişen fakat toplumsal desteği zayıflayan ANAP'ın sanayi sermayesini ve feodal artıkları toprak ağalarını ve tarım kapitalistlerini (bunlardan birini veya birkaçını) kollayan bir iktisat politikasını benimseyip benimseyeceği henüz belirsizdir. Yeni sermaye birikim modelinin yerine oturmaması, 88 yılında ödenmesi gereken dış borcu bir hayli yüksek olması, ithalatla ihracat arasındaki dengenin kurulamaması olması gibi ciddi ekonomik sebeplerin toplumsal ve siyasi kaygıları bastırması muhtemeldir. Ne var ki, Türkiye için büyük olaylara ve çalkantılara gebe bir ülkede toplumsal ve siyasi kaygıların bazen ekonomik politikalarından tavizler verilmesini gerekli hale getirebilmektedir. ANAP, hem bu kaygıya, hem de DYP'nin siyasi varlığına son vermek ve saği birleştirmek amacıyla yeni sermaye birikim modelinin oturmasını geciktirmesi göze alabilecek midir? Böyle bir duruma IMF ve diğer emperyalist odaklar ne derece razı olacaktır?

Bu soruların cevapları önümüzdeki süreçte belirginleşecek olmakla birlikte mevcut veriler ışığında bakıldığında görülen şudur: ANAP'ın burjuvazinin tamamını kollayan bir ekonomik politika izlemesi güçtür. ANAP'ın mevcut çizgisini değiştirmesi zayıf bir ihtimal olmakla birlikte, sanayi sermayesinin eskisine göre daha fazla destekleyici önlemlere başvurması beklenebilir. Ancak bu ittifakın bileşiminde köklü bir değişim yaratılabilecek türden bir gelişme olabilir.

● Buraya kadar saydıklarımızdan sola yönelik kesin bir sonuç çıkarmak mümkün değildir. Bunu şöyle ifade edebiliriz: Sanayi sermayesinin orta ve küçük katmanlarıyla, ırılı-ufaklı çiftçi ve toprak ağalarıyla, mali, sınai ve ticari alanlarda tekelleşmemiş durumda olan ve devlet imkanlarından, iş ve dış kaynaklardan yeterli kadar pay alamayan burjuva kesimler kendi durumlarını düzeltmek için sola, işçi ve köylülerle, diğer çalışanlarla ve Kürt ulusal güçleriyle ittifak içine girecek ANAP'ın arkasındaki güçlere, sınıf ve zümrelere ve ANAP politikalarına karşı bir muhalefet cephesi oluşturamayacaklardır. Bu kapsamda bir muhalefet cephesinin oluşabileceği varsayımıyla hareket eden ve politikalarını buna göre ayarlayan bazı sol odakların hayal kırıklığına uğraması kaçınılmazdır. T.K.P'lilerin ve sol liberallerin yaşadıkları hayal kırıklığı sol için bari bundan sonrasında uyarıcı olabilebilir.

KRİZ YÖNETİMİ PARTİLEŞİYOR

29 Kasım Seçimleri, ANAP'ın partileşmekte olduğunu göstermektedir. Başka bir deyişle, kriz yönetimi için oluşturulan felsefe giderek partileşmektedir. Kriz yönetiminin başka bir şekli olarak 80 12 Eylül'ünde iktidarda el koyan MGK, kendisini siyasi parti düzeyinde yeniden üretmek istemiş ve bu amaçla 83'te Genel Seçimlere başvurmuştur. "Küçük" bir yanlışlığın sonucunda MDP atına oynayan generallerin planlarını MDP'nin yerine hükümet olan ANAP devam ettirdi. Ve ANAP kriz yönetimi politikalarını uygulayarak partileşmeye çalıştı.

ANAP emperyalist-kapitalist ülkelerde "Yeni sağ" diye tanımlanan ve bir süredir bazı büyük devletlerin yö-

netiminde söz sahibi olan akımın bir uzantısı olarak ideolojik, siyasi, kültürel alanlarda muhafazakar, gerici, faşist, anti-demokratik ve otoriter görüşleri benimseyen; ekonomik alanlarda ise serbestçi, modern ve çağdaş görüntülü bir kimliğe sahiplanmıştır. ANAP bu kimlikle ve kimliğinde içeri-tilen öğelerin toplumun bazı kesimlerinin ihtiyaçlarına cevap verebilmiş olması sayesinde belli bir kitle desteği kazanmıştır.

Özal'a 12 Eylül korkusu ve tehdidiyle uy verenler olmuştur şüphesiz. Ancak, ANAP'ın kitle desteği kazanmasının tek sebebi bu olamaz.

ANAP'ın kitle desteğinin altında, 12 Eylül felsefesinin belli toplum kesimlerinde benimsenmesi, sağın yeni bir temelde birleşmesi isteği, egemen sınıfların iç çatışmasının yarattığı siyasi sorunlara duyulan tepki, (örneğin koalisyonlara) Türklük ve İslamlik değerlerini yitirmeden batılaşmaya, tüketim toplumuna has "modern" ilişkiler, teknik ve mali gelişmelerle sahip olmaya duyulan özlem v.b. faktörler yatmaktadır.

İşte ANAP, yukarıdaki dürtülerle hareket eden ve 80 öncesinde AP, MSP, MHP, CGP gibi partilere uy verenlerin bir bölümünün karışımı olan bir kitle desteğine kavuşmuştur. (ANAP'ın eski CHP'ye uy verenlerin az bir kesiminin de desteklemiş olması muhtemeldir.) ANAP'a verilen bu desteğin gönüllü bir destek olduğunu söylemek gerekir.

Yani ANAP için, ANAP'ta ifade bulan ekonomik ve siyasi görüşler için mücadele edecek, mevcut sistem korunması söz konusu olduğunda militanlık yapacak bir kitleyi Özal, kendi bayrağı altında birleştirebilmiştir. 80 öncesi dönemlerde, sahip olduğu görece özerkliği büyük burjuvazinin denetleyemediği alanlara kadar genişleten İslamcı Akım'la devleti korumak için kendisine verilen görevi sistemli bir "asırılık" haline getiren ve bazen devlet ve tekeli sermaye tarafından dizginlenemez konulara ulaşan sivil faşist hareket, önce 12 Eylül, sonra da ANAP tarafından tekeli sermayenin ve devletin denetleyebileceği alanlara çekilmiştir. (Türk-İslam Tezi adı kirma ideolojisinin devletin resmi görüşü haline gelmesi v.b.)

Bütün bu sayılanlar şuna işaret etmektedir: ANAP, emperyalizmin Türkiye sağ'ını yeni bir ideolojik-politik temelde birleştirmek amacıyla yaptığı müdahalenin parti düzeyindeki ifadesi ve şekillenmesi olmuştur.

Ne varki, bu müdahale, yazımızın önceki bölümlerinde değindiğimiz sebepler yüzünden burjuvazinin tamamını sağ düşüncüyü benimseyen toplum kesimlerinin hepsini bir bayrak altında toplamaya yetmemiştir.

12 Eylül'cüler, bütünüyle faşistleştirdikleri devletin eskisine göre işlevi sınırlandırılmış olan meclisinde, sağın AP, MHP ve MSP'nin koalisyonu şeklinde (MC'lerde olduğu gibi) birleşmesi yerine, bu partilerde ifade bulan görüşleri ve politikaları bir ve aynı parti içinde kaynaştırıp bütünleştiren ve sağın tamamını kucaklayan bir siyasi odak yaratmak istemişlerdir.

Şiddetli bir terör ve baskı dalgasının eşliğinde sol'a karşı sağ'ı yeniden mevzileştirme politikaları ANAP gibi bir partiyi ortaya çıkarmıştır. Hatırlanacağı gibi, tekeli sermaye 80 öncesinde emekçilere karşı açtığı çok yönlü savaşta kendi siyasi güçlerinin çok parçalı oluşu ve bu savaşın yipranmış bir kurmay heyeti ve zayıf bir karargah aracılığıyla sürdürülemezliği gibi nedenlerle ciddi bir açmaz içerisindeydi. Bu açmazı, ancak yeni bir kurmay heyet, (yeni bir siyasi parti) ve güçlü bir karargah (devlet) oluşturarak ve bunlar aracılığıyla sağ'ı yeniden birleştirip mevzileştirilerek aşılabilir. Nitekim, onlar da bunu denediler.

İşte 29 Kasım Seçimleri, bu denemenin hala devam ettiğini, fakat amaçlanılanın, tamamının gerçekleşmediğini göstermektedir. Sağ'ın tek bir bayrak altında birleşmeyecek oluşu, sol için bir avantaj sayılmalıdır. Bu avantajı sol'un nasıl kullanacağı önümüzdeki dönemde belli olacaktır.

SEÇİMLER DYP'NİN AÇMAZINI DERİNLEŞTİRDİ

Egemen sınıf politikaları arasındaki rekabetin çözüm aralarında birisi olarak gündeme getirilen Erken Seçim, söz konusu rekabetin bir tarafı olan DYP'yi önemli açmazlarla karşı karşıya getirmiştir. Seçim sonuçları, sağ'ın 2. gücünün DYP olduğunu resmileştirmiştir. Ancak DYP'nin aldığı oyun niteliği, bu partinin geleceğini tartışılmalı hale getiren bir özellik taşımaktadır. DYP, büyük ölçüde kırsal kesimden uy olarak meclise girebilmiştir. Modern toplumsal ilişkilerin etkili olduğu yerlerde DYP'nin oy oranı, düşük olmuştur.

Cumhuriyet'ten

Oylarının bu niteliği nedeniyle ve bunun yanı sıra %19 gibi bir oy oranıyla DYP'nin alternatif bir güç olması zayıf bir ihtimaldir.

DYP'nin geleceğini tartışılmalı hale getiren, dolayısıyla ANAP'ın alternatif olma konumunu zayıflatan ikinci olgu şudur:

Seçim sürecinde DYP, ANAP'tan nerede farklı olduğunu bir türlü belirleştirememiştir. Parlamentonun işlevi, bazı hak ve özgürlüklerin kullanım şekli gibi konularda ANAP'tan farklı bir görüntü yaratmaya çalışan DYP; ekonomik, siyasi ve diğer alanlarda ANAP'tan temelli ve köklü farklara sahip olmadığı için eski AP'nin oylarını dahi alamamıştır. Ana muhalefet partisi bile olabilecek bir kitle desteği kazanamayan DYP'nin ANAP'a karşı alternatif olması söz konusu olamaz.

Toplumsal sorunların köklü çözümler önermeyen, kitlelerin taleplerine olumlu cevaplar vermeyen, sadece mevcut ekonomik modelin bazı olumsuz sonuçlarını eleştiren bir politikanın başarı şansı zayıftır.

Emperyalist-kapitalist sistemdeki gelişmelere ve bu gelişmenin yol açtığı yeni politikalara duyarlı ve bağlı bir geleneğin (DP-AP geleneği) takipçisi olan DYP, "yeni sermaye birikim modeli"ne karşı bir ekonomik model benimseyebilecek durumda değildir. DYP, IMF önerilerine, ANAP'ın uyguladığı ekonomik politikalar ve bunları koruyup kollayan siyasal yapılara temelden karşı çıkamamaktadır. Söz konusu partinin eleştiri ve itirazları sistemin tali unsurları içindedir.

Böyle olmakla birlikte, DYP'nin, çeşitli kesimlerden kayda değer bir destek bulmuş olması nasıl açıklanabilir? Yıpranmış bir Demirel, nasıl olur da toplumun bazı kesimleri için yeniden aranan bir politikacı haline gelir?

Bu sorulara kısaca cevap verirek: 80 yılında yürürlüğe konulan IMF politikaları ekonomik ve toplumsal

dengeleri büyük ölçüde tahrip ettiği için ve bunun sonucunda iç pazar esasına dayalı birikim modeline has ilişkiler parçalanarak 80'den sonraki erede değiştiği için bu gelişmeden yarar gören kesimler, DYP'nin mesajlarına daha duyarlı yaklaşmışlardır. Demirel'in söylemleri bu nedenle toplumun çeşitli kesimlerinde yankı bulmuştur. Ne var ki bu yankı, DYP'yi hükümet yapabilecek bir düzeye erilememiştir.

SERMAYE güçlerinin geniş tabanlı birliğini, -tabii ki, tekeli sermayenin denetiminde ve ağırlığında geniş tabanlı bir egemen sınıf ittifakını- savunan DYP, büyük ölçüde "ihracat ağırlıklı birikim modeli"nden zarar gören sermaye çevreleriyle toprak-tarım kesiminden aktif

SHP bu konularda ciddi bir muhalefet gösterememişlerdir. 12 Eylül dönemiyle ilgili cılız bir kaç çıkış dışında DYP ve SHP, bu dönem temel politikalarına ilişkin propaganda amacıyla bile sınırlı bir tartışma açamamışlardır. SHP, seçim dönemindeki mitinglerinde anti-faşist sloganların yer yer SHP sloganlarını bastırmasından yararlanarak siyasal özgürlükler konusunda ANAP'tan farkını bile sergileyememiştir. SHP'nin mitinglerinde yankılanan talepler, bu partinin yönetimi tarafından sahiplenilememiştir.

Seçimlerde canlılık yaratacak, muhalefet partilerini kitlelere daha fazla yaklaştıracak tek tartışma 12 Eylül tartışması olabirdir. Bütün parti liderleri bu tartışmadan ısrarla kaçınmışlar, politikalarını Özal'ın bazı siyasi uygulamalarının eleştirisiyle sınırlamışlardır.

Böylece, toplum içi tabii sayılan konularda bir de 12 Eylül eklenmiştir. Burjuvazinin sınıf dayanışması ruhu gereğince 12 Eylül Türkiye toplumunun gündeminden çıkarılmak istenmiştir. Oysa, Türkiye'nin geleceği, en açık örneği 12 Eylül'de ifadesini bulan egemen sınıf politikalarıyla hesaplaşmada yatmaktadır. Bu hesaplaşma yapılmadan ve egemen sınıf politikaları, dayanaklarıyla birlikte tasfiye edilmeden Türkiye'ye huzur ve istikrar gelmeyecektir. Bu bakımdan seçimler, DYP ve SHP'nin 12 Eylül'ü radikal ya da yumuşak önlemlerle tasfiye etmeyi değil, 12 Eylül'le uzlaşarak O'nun sivilliklerini içerdien törpülemeyi hedeflediklerini bir kere daha gözler önüne sermiştir. Bu partilerin, 12 Eylül'den çıkışa önderlik edemeyecekleri kesinleşmiş bulunmaktadır.

KÜRT SORUNU KENDİSİNİ DAYATMAYA DEVAM EDİYOR

29 Kasım Seçimleri, bir çok temel problem için olduğu gibi Kürt Sorunu için de her hangi bir demokratik çözüm şeklini üretmemiştir. Mevcut durumda, seçimlerin böyle çözümler üretmesi zaten beklenen bir gelişme değildir.

Egemen sınıflar ve mevcut siyasi partiler, Kürt ulusu karşısındaki haksız konumlarını gizleyememektedirler. Bu haksızlığın yarattığı acizlik son yıllarda daha da artmış durumdadır. Öyleki hiç bir parti, Kürt halkının bir problemli siyasi tartışma platformuna çıkarmaya cesaret edememektedir. Siyasi iktidarı ise Kürtler'in ulusal talepleri karşısındaki acizliğini ve haksızlığın terör, demogoji ve tehditle gizlemeye çalışmaktadır. Yapabildikleri tek şey, Kürt Sorunu'nu terör sorunu olarak tanımlamak ve Kürtler'e karşı yapılan hak ihlalleri teröre karşı mücadelenin doğal sonuçları olarak sunmak olmuştur.

Bazı grupların eylem şekli bane edilerek Kürt Sorunu'nu terör sorunu olarak topluma kabul ettirme çabaları sonuçsuz kalmaya mahkumdur. Bu sorunu ulusal ve siyasi bir sorun olarak görmeyen tüm siyasi odaklar, Kürt ulusal muhalefetine çeşitli biçimlerle kendisini ifade edişine razı olmak durumundadırlar. Kendisine baskı, terör, yoketme politikalarıyla yaklaşanlara karşı Kürt ulusunun ve emekçilerinin her türlü tavır alınındaki mesruiyet ve haklılık bundan sonra da devam edecektir.

Bu bağlamda vurgulanması gereken şudur: Seçimler, Kürt Sorunu'nu kendisini çeşitli biçimlerde siyasal arenaya dayatma durumunu ortadan kaldıramamıştır.

Seçim sonuçlarının Kürt Sorunu bağlamında işaret ettiği ilginç bir gelişme de şudur:

MSP'nin devamı olarak kurulan Refah Partisi'nin Türkiye çapında bir yüksek oy aldığı yerlerin başında Türkiye Kürdistanı'ndaki yerleşim bölgeleri gelmektedir. RP'nin Türkiye çapın-

SEÇİMLER, 12 EYLÜL ETRAFINDAKİ UZLAŞMAYI RESMİLEŞTİRDİ

Seçimlere katılan siyasal odakların belli başlıları Türkiye toplumunun haldeki temel sorunları karşısında gözle görülür bir uzlaşma içerisine girmişlerdir. Seçimler, başta 12 Eylül olmak üzere, Kürt Sorunu, emekçi halklar üzerindeki yasaklar, mevcut ekonomik politika konularında partilerin kısmi bir uzlaşma içinde olduklarını göstermiştir. 12 Eylül'ün sivil bir devamı olan ANAP bir yana, DYP ve

da %15'in üzerinde oy aldığı bölgeler şöyledir:
Diyarbakır: %25
Siirt: %24
Bingöl: %22
Bitlis: %21
Van: %20
Elazığ: %18
Mardin: %17

Tablonun çarpıcılığını ve ilginçliğini vurgulamak için ekleyelim:

Mardin'den sonra RP'nin sıralamasında %15 oy oranıyla Konya gelmektedir. MSP çizgisinin 80 öncesi grafiğinde Konya, hatırlanacağı üzere ilk sıraları almaktaydı. MSP, eskiden daha fazla şehirleşmiş ve modern ilişkilerin yaygın olduğu alanlarda bunlara tepki olarak ortaya çıkan eğilimlerden destek almıyordu. Şimdiyse, MSP (RP)'nin en fazla oy aldığı kesimlerde bir değişime ortaya çıkmaktadır. MSP'nin şehirlerde ve batıdaki desteği büyük ölçüde ANAP'a kaymış görünmektedir.

Son seçimler, Türkiye Kürdistanı'nın belli başlı şehirlerinde RP'nin atak yaptığını göstermektedir. RP, Diyarbakır'da SHP'den hemen sonra 2. parti durumundadır. Siirt'te ANAP'tan sonra 2. parti yine RP'dir. RP, Bingöl'de DYP ve ANAP'tan sonra 3. parti olurken, Bitlis'te ANAP'tan sonra tekrar 2. parti olarak belirmektedir. Aynı şekilde Van'da da ANAP'tan sonra 2. parti konumundadır. Elazığ'da ise ANAP ve DYP'den sonra 3. sırayı işgal etmektedir.

RP'nin bu bölgedeki yükselişine Diyarbakır ilginç bir örnek olabilir: MSP çizgisi, Diyarbakır'da en yüksek oy oranına 29 Kasım Seçimleri'nde ulaşmıştır. MSP, atak yaptığı ve en çok oy aldığı 1973 seçimlerinde Diyarbakır'dan ancak %18,5 oranında oy alabilmişti. 77 seçimlerinde bu oran %17'ye düşmüştü, 29 Kasım 87'de ise 1. bölgede %22,7; 2. bölgede %28,7 olmuştur.

Türkiye Kürdistanı'ndaki oy oranında görülen değişime eğilimini bir kaç örnek daha izlemeye çalışalım: ANAP'nın bu bölgede en yüksek oy aldığı şehir Bitlis'tir. Oy oranı %45. Bunda Kamran İnan'ın aşiretinin özel bir etkisinin olduğu açıktır. ANAP'nın en az oy aldığı 10 şehirden 6'sı doğudadır.

SHP Türkiye'de en yüksek oy oranını Tunceli'de tutmuştur. (%53) SHP, Elazığ, Siirt, Van, Ağrı, Urfa, Bingöl, Bitlis, Erzurum gibi şehirlerde ise %20'nin altında oy almıştır.

DYP'nin oy oranının en yüksek olduğu 10 şehir arasında 3. sırada Elazığ, 5. sırada Bingöl yer almaktadır. DYP, Urfa, Muş, Ağrı, Van, Bitlis, Diyarbakır, Hakkâri gibi şehirlerde %20'nin altında; Erzurum, Tunceli, Malatya gibi şehirlerde ise %10'un altında oy almıştır.

Türkiye'de en yüksek oy oranına %27 ile Zonguldak'ta ulaşan DSP, Kürtler'in oturduğu bölgelerde özellikle %15'in altında oy alabilmiş DSP, Tunceli'den %14, Bingöl'den %2 oranında oy almıştır.

Görüldüğü gibi, Türkiye Kürdistanı'na istikrarlı bir yükseliş gösteren Refah Partisi'ndir. RP, bu bölgede en yüksek oyunu Diyarbakır'dan almıştır. (%1,3)

RP'nin oy oranı grafiğindeki Tunceli kopmasını sebepleri anlaşılır bir dardır. Tunceli'nin solculuk ve ilerici eğilimleri RP'nin bu şehirde tutunmasını güçleştirmektedir.

Seçim sonuçlarını analizde yardımcı olan bütün bu rakamlardan çıkarılması gereken mesajlar nedir?

RP'nin bu bölgeden aldığı oylarda bir artış ve yükseliş, Kürt Ulusal Hareketi'nin uzun vadede aleyhine olacaktır bir gelişme potansiyeli olmaktadır. Diğer partiler, devlet baskısını ve aşırı ilişkilerini pekiştirerek Kürtler'in ulusal ve toplumsal taleplerini bastırmaya denekler, RP, farklı bir politikayla Kürtler'in desteğini kazanmaya çalışmaktadır.

Aşırı ilişkilerini ve diğer geri toplumsal ilişkileri kullanan RP, milliyet

ayrımını götmeyen, her milletin İslam ilkelere çerçevesinde eşitliğini öneren söylemiyle ulusal baskı altında bulunan Kürtler için uzun vadede bir seçenek olmaya çalışmaktadır.

Diğer partilere göre daha bütünlüklü bir ideolojik kimliğe ve sistematiğe sahip olan RP'nin Ortadoğu'daki bazı gelişmelere yaslanarak Kürt ulusal ve toplumsal mücadelesini İslam Devrimi havuzunda boğmaya çalışması; ya da mevcut sistemin bu bölgedeki dalga kırını olmasa muhtemeldir. PKK'da ifadesini bulan seçenekle ANAP'nın temsil ettiği seçeneğe uzak durmaya çalışan bazı Kürt toplumsal kesimlerinin RP seçeneğini bir çare olarak benimsemesi uzak bir ihtimal sayılmamalıdır. RP'nin bu bölgede, ANAP'tan sonra 2. seçeneğe haline gelmesi, tamamen Devrimci-Demokratik Güçler'in Kürt ulusal ve toplumsal talepleriyle kuracakları sağlıklı ilişkilere bağlı olacaktır.

Sonuç olarak söylersek, egemen sınıflar, Kürt Sorunu'yla ve bu sorun çerçevesindeki sıcak çatışma ortamıyla evli yaşamaya alışmak zorundadır. Çünkü, Kürt Sorunu, kendisini değişik şekillerde dayatmaya devam edecektir.

SEÇİMLERLE 12 EYLÜL'ÜN BİR EVRESİNDEN BAŞKA BİR EVRESİNE GEÇİLMİŞTİR

Başta siyasi iktidar olmak üzere, burjuva güçlerin geniş bir kesimi 29 Kasım Erken Genel Seçimleri'yle "Demokrasiye Geçiş Süreci"nin tamamlanmış topluma ikna etmeye çalışmaktadırlar. Hatta Özal, daha da ileri giderek şöyle demektedir: "Bundan sonra Türkiye'de askeri darbe olmayacak."

Demokrasinin artık tam anlamıyla işlerliğe kavuştuğunu ifade eden Özal'nın yukarıdaki demeci bir kaç sonucu yaratmaya yönelik bir amaç taşımaktadır. ANAP lideri, kendisinin uyguladığı politikaların askeri darbeleri bir ihtiyaç olmaksızın çıkardığını vurgulamaktadır. İkinci olarak ise, bazı çevrelerde oluşan kaygıları, (ordunun her 10 yılda bir darbe yapma alışkanlığı kazandığı şeklindeki yanlış bir tesbite dayanan kaygıları) dağıtmaya, bürokrasi darbe beklentisinden kurtarmaya çalışmaktadır.

Gerçekten de, yakın gelecekte bir ordu muhalefesi'nin olabileceğine ilişkin ortada her hangi bir belirti yoktur. 80'de yürürlüğe konulan ekonomik ve siyasal önlemler ağır-aksak da olsa devam ettirildiği için büyük burjuvazinin darbe ihtiyacı duyması söz konusu değildir.

Seçim sonuçları da bir ordu darbesi ihtimalini güçlendirmemektedir. Bunun nedeni, seçimlerin 12 Eylül çizgisinde her hangi bir köklü kırılma yaratmayacak şekilde sonuçlanmış olmasıdır.

Bu sonuç, seçimlerle demokrasiye, burjuva demokratik devlet düzeni bir yana, 12 Eylül öncesi şekliyle "parlamentar demokrasi"ye bile geçilmediği tesbitini doğrulamaktadır.

Seçimlerle, faşist diktatörlüğün yarı-askeri biçimlenmesinden sivil biçimlenmesine geçilmiştir. 12 Eylül 80'deki askeri biçimlenme, 6 Kasım 83 seçimleriyle yarı-askeri şekle dönüşmüş, bu dönüşme kendi zemininde evrilerek 87'de sivil bir şekil almıştır.

(Geçerken belirtelim ki, faşist diktatörlüğün sivil biçimlenmesi ile örtülü şekli bir ve aynı şey değildir. 12 Eylül öncesindeki dönem tanımlamak için kullanılan örtülü faşizm kavramı, faşist terör ve baskı öğeleriyle nisbi-demokrasi öğelerinin yan yana var olduğu, birincisinin esas olduğu, bir zeminde bunların içiçe geçmiş bir şekilde devlet ve toplum hayatında kullandığı bir işleyiş anlatmaktadır. Özal'ın 2. hükümet döneminin tanımlamak için kullandığımız sivil biçim-

lenme kavramı ise, nisbi-demokrasi öğelerinin tamamen tasfiye edilmesi ve devletin bütünüyle ve yukarıdan aşağı faşistleştirilmesi üzerine oturtulan bir siyasi işleyişin sivil bir hükümet tarafından aleni şekilde sürdürülmesi durumunu tanımlamaktadır. Faşist diktatörlüğün bu şekildeki sivil biçimlenmesi, nisbi-demokrasi öğelerine tali bir şekilde de olsa devlet kurumlarında ve yönetim metodlarında yer vermemesinin yanı sıra, demokratik hak ve özgürlüklerin toplumca kullanılmasını da yasaklayıp engellemesi gibi özellikleri tarafından karakterize edilmektedir. Örtülü faşizm diye tanımlanan dönemlerde, devlet kurumları ve yönetim aygıtları öncelikle burjuvazinin çeşitli kesimlerinin; ikinci olarak da toplumun etkisine ve iradesine kısmen açıktır. Şimdiki siyasi işleyiş ise, devlet kurum ve aygıtları ile yönetim organları, egemen ittifakı dışında kalan sınıf, zümre ve kesimlerin etkisine hem yasal hem de fiili olarak kapalı tutulmaktadır. Bu ve benzeri sebeplerle, 83'ten bu yana rejimin geçirdiği evrim ve dönüşümleri, 12 Eylül öncesi siyasi işleyişe doğru bir değişime ve geçiş saymak doğru değildir.)

12 EYLÜL'LE HESAPLAŞMAKSIZIN İLERİYE DOĞRU BİR ADIM ATILAMAZ

Tekrar asıl konuya dönersek: 29 Kasım Seçimleri'yle içine girilen evredeki siyasi gelişmeleri önemli ölçüde etkileyecek, bir bakıma, sınıf mücadelesinin yönünü ve şekillenmesini belirleyecek olan sorun, 12 Eylül'le hesaplaşma olacaktır. Çünkü, 12 Eylül Rejimi'yle, bu rejimin temel ya da tali tüm dayanaklarıyla, ANAP'ın izlediği ekonomik ve politik çizgiyle hesaplaşmadan Türkiye toplumsal sürecinin demokratikleşmesinin önündeki engeller asılamaz. Bu hesaplaşma, hayatın her alanında gerçekleşmediği, toplumun çoğunluğunu oluşturan emekçilerin ve Kürt insanının ekonomik, kültürel, siyasi, ulusal, toplumsal bütün sorun ve taleplerini kucaklamadığı ve mevcut sistemden köklü bir kopmayı hedeflediği süreç gerçek bir hesaplaşma özelliği taşımayacaktır.

Bu kapsamdaki bir hesaplaşma DYP ve SHP'nin hem niyetli olmadığı, hem de önderlik edemeyeceği son seçimlerle iyice kanıtlanmıştır. Bu hesaplaşmanın gerçek güçleri, işçi sınıfı, emekçi kitleler ve Kürt halkıdır. Bu güçlerin mücadelesine ise ancak Devrimci-Demokratik Hareket önderlik edecek; tarihsel, güncel ve siyasi bir zorunluluk haline gelen bu hesaplaşmayı gidebileceği yere kadar götürecek olanlar da yine Devrimci-Demokratik Güçler olacaktır.

Devrimci-demokratik Halk Güçleri'nin halen devam eden dağılmışlığı ve güçsüzlüğü bu gerçeği değiştiremez. Devrimci-Demokratik Hareket, dağılmışlığını bir yönüyle de bu hesaplaşmaya küçüktende olsa başliyardır aşabilecektir.

Burada kastedilen hesaplaşma, emekçi yığınların mevcut konumlarından köklü değişimleri hedefleyen bir toplumsal-siyasal dönüşüm projesini, halkın kendi yönetimi aracılığıyla kuracağı bir Devrimci Sosyalizmi hedefleyen bir mücadeleyi tanımlamaktadır.

Son Erken Genel Seçimler, böyle bir mücadelenin objektif şartlarının varlığını, bunun yanı sıra subjektif şartlarının yaratılmasına katkıda bulunacak güçlerin da yavaş yavaş ortaya çıkmaya başladığını göstermektedir.

Toplumsal muhalefetin SHP ve DYP aracılığıyla parlamentoya hapsedileceği önümüzdeki evrede, kitlelerin taleplerini seslendirecek farklı kanalları yaratılması muhtemeldir. Böyle kanallar yaratılmadığı süreçte ve bu kanallar devrimci seçeneğe bütünlükleştiremediği süreçte Türkiye'nin temel sorunlarının çözümüne giden yolun açılması mümkün değildir.

Sonuç olarak söylersek, seçimlerin ortaya çıkardığı tablo devrimcileri bir hayli zor ve çetin görevlerle karşı karşıya bırakmıştır. Sol'un geçmişinden sergilediği olumsuzluklara, Uluslararası Sosyalist Hareket saflarında sosyalizm dışı uygulama ve anlayışların yarattığı tahribata, 12 Eylül yenilgisinin yarattığı yıkımlara rağmen, Türkiye Devrimci Hareketi'nin taşıdığı olumluluklar; Devrimci Hareket'in birliğinin temellerinin varlığını korumaya devam etmesi, bu temellerin tartışma, araştırma, değişime ve değiştirme arzusuyla beslenerek geliştirilmesi ve hayatı bütün yönleriyle kucaqlayan bir mücadelenin gerçekleştirilmesine verilen önem, ve buna benzer bir yığın faktör, 2. Özal Dönemi'nde halk hareketinin yeniden yükselişi için elverişli bir subjektif temel oluşturmaktadır.

TÜRKİYE ANAP'I SESSİZCE BEŞ YIL DAHA TAŞIYAMAZ

Erken Seçim süreci ve 2. ANAP Hükümeti'nin ilk uygulamaları, egemen sınıfların baskı ve terör politikalarında, zamlılık ve yasaçılık siyasetinde her hangi bir değişime ve yumuşama olmayacağını açığa çıkarmıştır. Yeni yılın ilk günlerinde meydana gelen bazı olaylar; Milli Güvenlik Konseyi üyelerinin protokoldeki yerlerinin Başbakan'dan sonraya alınması, Özal'ın Cumhurbaşkanlığı sorununu tartışmaya açması v.b. gelişmeler, siyaset yapının mantığında ve işleyişinde burjuva demokrasisine doğru bir yöneliş olarak görülemez. SHP ve DYP yöneticilerinin Ordu'nun meclis ve hükümetin denetiminde olması yönündeki önerileri de, önemsiz olmakla birlikte demokratikleşme yönünde bir gelişme olarak tanımlanamaz. Generallerin tören ve protokoldeki yerlerinin değişmesi, 12 Eylül felsefesinin devlet yönetiminde 2. plan- da kaldığı anlamına gelemeyiz.

Tekellerin zam ve zulüm politikası, seçimlerin %64'ü tarafından desteklenmemiş olsa bile, %36 oy destekli azınlık hükümeti, emperyalizm ve büyük sermaye tarafından desteklenecek ve Özal'ın ayakta kalması için elden gelen her şey yapacaktır.

ANAP'nın her 100 seçmenden ancak 36'sının desteğini alması rağmen mecliste çoğunluğu elinde bulunduruyor oluşu, önümüzdeki dönemde önemli sorunlar yaratacaktır. Bu sorunlar parlamento duvarını aşarak ve başka sorunlarla birleşerek toplumsal planda çeşitli oluşumlara zemin hazırlayacaktır.

BURDUR CEZAEVİ'NDE AÇLIK GREVİ BAŞARIYLA SONUÇLANDI

MHP'li birisinin cezaevine müdür olarak atanması üzerine Burdur Cezaevi'nde başlayan Açlık Grevi başarıyla sonuçlandı. Daha önceleri yaptıkları direnişlerle cezaevindeki yaşam koşullarını kısmen de olsa düzelen Burdur'daki devrimci tutuklular Kasım ayında cezaevine MHP'li bir kişiyi müdür olarak tayin edildiğini öğrendiler. Yeni müdür görevine başladıkdan sonra ilk olarak o güne kadar kazanılmış hakları gaspmetmeye yönelik adımlar atmaya başladı. Cezaevindeki havanın günden günü değişmesi üzerine devrimci tutuklular kazanılmış haklarını kaybetmemek için neler yapılması gerektiği üzerine tartışmaya başladılar. Çeşitli davalardan yargılanan ve Burdur Cezaevi'nde hükümlü olarak kalan devrimciler, sonuçta uzun süreli bir açlık grevinde karar kıldılar. Yaptıkları uyarıları yarar sağlamaması üzerine Açlık Grevi 20 Aralık'ta başladı. Bütün tutukluların katıldığı direnişin 7. gününde cezaevi müdürü tutuklu temsilcileriyle görüşmeye razı oldu. Yapılan görüşmede tutuklu temsilcisi şartların düzeltilmemesi halinde Açlık Grevi'ne devam edeceklerini açıkladı. Bu ilk görüşmede sonuç alınmadı. 29 Aralık'ta yapılan görüşmede ise cezaevi müdürü tutukluların taleplerini kabul ettiklerini söyledi. Bunun üzerine devrimci tutuklular direnişe son verdiler.

Bu arada öğrendiğimize göre, Mersin, Ankara Merkez, Eskişehir ve Sinop Cezaevleri'nde Tek Tip Elbise giyme zorunluluğu nedeniyle çeşitli olaylar yaşanıyor. Eskişehir Cezaevi'nde kalan tutuklular TTE giymeyi reddettiler için 6 aydır yakınlılarıyla görüşürdüklerini Mersin Cezaevi'nde ise TTE giymeyen devrimciler hücrelere atılıyorlar, görüş ve haberleşmeye yasasına maruz kalıyorlar. Ankara Merkez Kapalı Cezaevi'nde ise, yılbası görüşüne TTE giymeyen tutuklular çıkarılmadı. Bunun üzerine cezaevi önünde bekleyen aileler gösteri yaptı. Aileler jandarma tarafından tartaklandılar. TTE sorunu nedeniyle Sinop Cezaevi'nde de ortamın gergin olduğu, tutukluların baskılara karşı çeşitli şekillerde direndiği öğrenildi.

ANAP'ın hem azınlık hükümeti oluşu, hem de baskı ve zam politikalarını yürürlükte tutacak oluşu, Türkiye'de önemli olaylara yol açacaktır. Toplumsal muhalefetin önceki dönemden farklı olarak daha da radikalleşmesi ihtimalini de buna eklemek gerekir.

Özetle Türkiye toplumsal süreci, mevcut sınıfsal çelişkilerle, ulusal ve dinsel zeminlerdeki kapanmamış tarihsel hesaplarıyla, daha bir yığın birleşmiş ekonomik, siyasi, kültürel v.b. sorunıyla büyük olaylara gebe.

Bütün bunlar, Türkiye'nin ANAP'a beş yıl daha tahammül etmesini güçleştirecektir. ANAP'ın bu zorlukları' zor politikası temelinde aşmak isteyeceği besbellidir. Bu tür politikaların karşı tepkileri yaratacağı da bilinen bir gerçektir.

Eğer önümüzdeki dönemde Türkiye'de büyük olaylar yaşanırsa bunun tek sorumlusu oligarşi ve siyasi iktidar olacaktır. Egemen sınıflar ve devlet mevcut politikaları terketmediği sürece, kitlelerin bu rejime ve ANAP'a karşı her yola başvurmaya, kendilerini ve haklarını savunmak için direnmesi meşhurdur.

29 Kasım Erken Genel Seçimleri'nin belki de en önemli mesajı şudur:

Türkiye gibi bir ülkede, aşığıdan, kitlelerden, ilerici, demokrat ve devrimci güçlerden baskı ve zorlama yapılmadığı sürece sistemde gerçek bir yumuşama, demokratikleşme yönünde bir gelişme gerçekleşmemektedir. Devrimci-Demokratik bir seçeneğin yokluğu, kitlelerdeki değişim arzusu sistem içi kanallara rahatlıkla aktırılabilmektedir.

Türkiye'de olumlu ve güzel şeylerin yaşanması, devrimci güçlerin çabalarına, kitlelerin girişkenliğine bağlıdır. Emekçi yığınların kendi geleceğini kendi ellerine almasını ve bu amaçla seferber olmalarını hedefleyen ve bu uğurda hayatın her alanında mücadele eden bir siyasi akımın Türkiye toplumsal sürecinin ilerleyişi doğru gelişimine yapacağı çok büyük katkılar vardır.

Zaten seçim süreci de, ANAP'ın gerçek alternetifinin Devrimci-Demokratik Hareket olduğunu göstermiştir. 2. Özal Hükümeti dönemi, Devrimci Seçeneğin maddi bir güç haline gelmesini zorunlu kılan, bu yolda her türlü özveriye katlanılmasını, Devrimci-Demokratik Hareket'in olumlu mirasını geliştirilerek varolan potansiyelin devrimci gelenek temelinde ve bir hedef etrafında birleştirilmesini gerekli kılan bir süreç olacaktır.

HOLLANDA

GRONNINGEN'DE "TÜRKİYELİ VE HOLLANDALILAR DAYANIŞMA ve BİLGİLENDİRME GECESİ" YAPILDI

Hollanda'nın Kuzeyi'nde yer alan Groningen şehri, eskiden beri politik olarak en aktif şehir bilinmektedir. Hollanda Komünist Partisi'nin kalesi diye söylenmektedir.

Kent'te çeşitli azınlıklar yaşar, bunların çok az bölümünü de Türkî-yeller temsil eder.

Fazla nüfusa sahip olmayan Türkî-yeller politik olarak hiç bir faaliyet gösterememişler. Ancak birkaç yıl önce Türk Kültür Cemiyeti diye bilinen yeri kurmuşlar. Bir ara bu yerin yönetimini demokrat düşünceli birkaç genç arkadaş ellerine geçirmişler. Uzun süre geçmeden yönetimi terk etmişler. Bunu ganimet bilen islamcılar ve faşist düşünceli ihtiyarlar grubu yönetime geçiyorlar. Ve ilk fırsatta burayı islam fanatiki yuvası olarak camii'ye dönüştürüyorlar. Halen cemiyet adı altında camii olarak çalıştırıyorlar.

Bu durumda bizlerin seyrirci kalması imkansızdı. En azından birşeylerin yapılması gerektiğine inanarak bir grup Türkî-yeli ilticacılar olarak bir araya gelip, bir şeylerin yapılmasına karar verdik.

Daha önce sendikalar, partiler, kiliseler ve ilticacılar kurum ve kuruluşlarıyla diyalogumuz olduğu halde ne onlar bizlere, nede biz onlara bir politik gün yapma konusunda düşünce belirtmedik. Ancak kişisel bilgilendirme ve günlük politik gelişmenin anlatılmasını dışına çıkılamadı.

Politik yaşam insanı zaman zaman değişik gruplarda tanıştırıyor. İşte bu süreç içinde Hollanda'nın en hareketli grubu olan ideolojik düşünceleri "Anarşizm" diye bilinen, işgalci eylemleriyle "Kırakçılar" da denilen bir grupta tanışma imkanı oldu. Biziz Türkî-yeli ve T. Kürdistan'ındaki politik durumu ve bizlerin de düşünce teklifi yakından tanımak için bir gece teklifinde bulundular. Bizler teklifi olumlu bulup bir dayanışma ve bilgilendirme gecesinin yapılmasını karardı. Fakat daha gece gündemini koruduğu anda, kendilerinin başka bir teklif aldık.

Bu teklif şu oldu: Kendilerinin ülkesi, çapında hazırladıkları faşizme karşı eylem birliğine bizlerince katılması, bu konuda hazırlanmış oldukları panellerde bizimde Türkiye'deki faşizm, politik tutukluların durumu ve cezaları konuları, Hollanda'daki politik ilticacıların durumu ve Hollanda hükümetinin tavrı, Türkiye'nin Nato'daki önemi, Avrupa Konseyine başvurusunun değerlendirilmesi ve Türkiye ve T. Kürdistan'daki durum hakkında bilgi istedikler. Bu teklifi de olumlu bulup o konuda elimizdeki dokümanlara ve içinde yaşadığımız yaşam koşullarına dayanarak azda olsa birşeyler vermeye çalıştık.

7 Kasım 1980 gününde "Türkî-yeli ve Hollandalılar Dayanışma ve Bilgilendirme Gecesi" diye bir gece tertip

ettik. Geceye 300'e yakın Hollandalı katıldı. Kendilerinden duyduğumuz ifade şu oldu: Bölgemizde ilk defa böyle bir organizasye şahit olduk. Gece saat 18.00'de hazırlanmış olduğumuz Türkî-yellerin yemek çeşitlerinin yenilmesiyle başladı. Yaklaşık bir saat süren bu fasıl, geç gelen misafirlerin durumundan dolayı program süresince devam etti. Yemekler paralı olmasına rağmen (tabi fiyatlar yüksek tutulmadı) herkes bütün çeşitlerden tatmak istedikler. Bu fasıl devam ederken biz programın diğer bölümüne geçip, uzun süredir Hollanda'da işçi olarak ailesi ile birlikte oturan, "Ah Groningen" şiir ve öykü kitabıyla bölgede tanınan şair Fehmi Özgök arkadaş, kitabını tanıtarak bazı şiir ve öykülerinden örnekler sundu. Kitap Hollanda'da basım olduğundan hem Hollanda'da hem Türkçe anlatımı daha anlaşılır oldu. Çokta ilgi gördü.

Şair arkadaşın sonra 12 Eylül faşist cuntasının gelişini, Türkiye'deki bugünkü yaşamın içeriğini simgeleyen, cezaevlerindeki politik mahkûmların durumunu belgeleyen slayt gösterisi yapıldı. Buda hem Türkçe hem Hollanda'da açıklandı. Ardından Rotterdam'dan bir arkadaşımız tarafından getirilen folklor grubu programa canlılık kazandı. Müzik grubu çıkmaya başladığı zaman davetliler hep beraber oynayalım, eğlenelim sloganıyla geceye coşku kazandırdılar.

DiĞER ÇALIŞMALARIMIZ

İnsan Hakları Derneği'nin açtığı "Ölüm cezaları kaldırılmalı ve Genel Af" kampanyası çalışması içerisine girdik. Bu konuda arkadaşlarımızın büyük çoğunluğu gönüllü görev alarak, Partilerden, Avkatlardan, Doktorlardan, sendikacı ve diğer tanınmış kişilerin dışında, kütüphane, okul çıkışı, sokak, kahve ve diğer yerlerden tek tek imza topladılar. Hatta içimizden bazı arkadaşlar, kampanyanın günü biziyor diye kısa zamanda topladığı imzaları isimsiz olarak Devrimci İşçi'nin yazışma adresine post-talıyor.

Çalışmalarımız yalnız onunlada sınırlı kalmadı. Şu anda önümüzde olduğumuz görev, burada bulunan, ilişkide bulunduğumuz insanların cezalarındaki politik insanlarla yazışmalarını sağlamak. O konuda ilerideki gelişmeleri tekrar Devrimci İşçi'ye iletteceğiz.

Ayrı bir çalışmada, Türkiye'ye gidecek Avrupa Parlamenterleri bilgi vermek onlarla kontak kurmak için çalışmalar yapıyoruz.

Daha sonraki gelişmeleri de sizlere iletteceğimizi bildirir çalışmalarınızda başarılar dileriz.

Groningen'den bir grup Devrimci Politik ilticacı.

KIRMIZIGÜL SANAT DERGİSİ ÇALIŞANLARIYLA SÖYLEŞİ

Geçtiğimiz yılın son ayında Kırmızıgül adıyla yeni bir Sanat Dergisi yayın hayatına başladı. Bir grup demokrat ve devrimci sanatçı tarafından Hollanda'da yayınlanan Kırmızıgül Sanat Dergisi Avrupa'da ve Türkiye'de dağıtılmaya başlandı.

Kırmızıgül Sanat Dergisi'ni çıkaran sanatçılarla derginin amacı konusunda yaptığımız röportajı yayınlıyoruz.

Devrimci İşçi: Söyleşimize başlarken; ülkemizdeki sanatçıların durumunu özetleyebilir misiniz?

E. Öztürk: Ülkemizde her 10 yılda bir askeri yönetimlerce, demokratik hak ve özgürlükler rafa kaldırılır. Tüm yasalar tekrar gözden geçirilir, halkın kendini temsil edeceği tüm demokratik kurum ve kuruluşlar bir çırpıda yok edilmeye çalışılır. Bu anti-demokratik yasalar karşı mücadele edenler toplanıp cezaevlerine tıklılır, yasalara uymasını öğretmek için işkenceler yapılır. Bu yasaları kaldıranlara, işkence yapanlara hiç bir zaman ciddi cezalar verilmez. Askeri gıysırları yeni madalyalar eklenir.

80'li yıllar Türkiye'de demokrasi-den, insanlıktan yana, sömürüye karşı çıkan emekçi, aydın, yazar, çizirler için karanlık yıllar olarak, tarihin sayfalarına kan lekeleriyle geçecek. İnsan hakları ve demokrasiden yana olanlar zindanlara doldurular, tüm çalışmalarını engellenmeye çalışıldı. Zindanlarda namusunu, vatanına özlenimini, dostlarına sevgisini yitirmeyen aydınlar, işkence tezgahlarında ölümle kol kola yaşam mücadelesi sürdükçe zorunda bırakıldı. Sonuç olarak kısa bir zaman için de olsa devrimci, demokrat, aydınların muhalefeti etkisiz kılındı. 80'ler öncesi sürecin gerçek suçluları faşistler aklanırken halkın faşistlere karşı nefsi savunmasını örgütlemek isteyen devrimci, demokrat, aydınlar dönem suçluları olarak açıldılar.

Bu dönem ülkemiz çağının en büyük ekonomik, siyasal, toplumsal, kültürel değişimlerini yaşıdı. Sanatçı ve aydınlarımızın da bu dönemden oldukça etkilendiği göze çarptı. Kuşkusuz ki, hayatın her alanını etkileyen bu büyük alt-üst oluş, toplumun bir par-

bir alan olacaktır.

Batı Avrupa ile Türkiye arasında kültür, sanat köprüsü olacaktır.

Devrimci İşçi: "Batı Avrupa ile Türkiye arasında kültür, sanat köprüsü olmayı" Türkî-yeller bağlamında mı ele alıyorsunuz?

Ali Ay: Bu Türkiye'ye geri dönüş olayı ile de direkt ilgili. Söyle ki, özellikle 1. Kuşak açısından önemli bir sorunda, kendi ülkelerinde, vatanlarında kendi insanları tarafından dışlanmaları, değişik bir gözle görmeleri, kısaca kendi ülkelerine uyum sağlayamamaları sorunu.

Çünkü Türkiye 60'ların Türkiye'si değildir, artık Türkiye'de günden güne değişiklikler olmakta, Türkiye'de yaşayan insanlar ister istemez bu değişikliklere ayak uydurmaktadırlar. Fakat burada yaşayan Türkî-yeller bu gelişmeleri yakından takip edemediklerinden dolayı Türkiye'de yaşayan insanların yapmış olduğu dönüşümü, bunlar burada yapamamaktadırlar. Dolayısı ile ülkelerine tatil yapmaya gittiklerinde, orada yaşayan insanların arzuladıkları gibi göremediklerinden hayal kırıklığına uğruyor ve onlarla istenilen ilişkilerin yaratılamayışı yabancı kişilerde büyük eziklikler, derin etkiler bırakmaktadır.

Farklı alanlarda yaşayan Türkî-yeller'in ortak bir gelişiminin sağlanması amacıyla köprü görevi gören bir yayına gereksinme vardır.

Bir de Hollanda'da özel sayılla; birlikte yaşadığımız Hollandalı komşularımıza Türkiye'de değişimlere uğrayan kültürümüz, sosyal yaşamımız hakkında bilgi verirken, gelecekte oluşturulmasına katkıda bulunacağımız sağlıklı toplum içinde nasıl bir diyalog kuracağımızın adınımlarını tartışacağımız bir platform olacaktır.

Devrimci İşçi: Diğer sanat ve kültür dergileri hakkında neler düşünüyorsunuz?

E. Öztürk: Avrupa'da ve Türkiye'deki kültür, sanat dergilerinin bir çoğunu dost, kardeş dergiler. olarak görmekteyiz. Bununla birlikte bir çok yazar ve sanatçının bu sanat dergilerinde kendilerini değişik nedenlerle bulamadığını da görüldü. Kırmızıgül'ü bir kültür ve sanat dergisi olarak çıkardık demiyoruz. Çünkü bu dergi tüm katılan kişilerle beraber ortaya çıkarıldı. Ve bu, tüm sanatçıların destek ve katkılarıyla, sahiplenmeleriyle gerçek anlamını kazanacaktır.

Devrimci İşçi: Son olarak söylemek istedikleriniz.

E. Öztürk - Ali Ay: Güzel günlerin yaratılmasını isteyen tüm sanatçıları Kırmızıgül'e el uzatmaya ve dergisine sahip çıkmaya çağırıyoruz.

Kırmızıgül
Postbus 11 526
1051 GB Amsterdam/Hollanda

GORBAÇOV VE SONRASI

Bu yazı, 87 Ağustos'unda kaleme alınmış olduğu için, daha sonraki aylarda SSCB'de ve takipçi hareketlerde ortaya çıkan gelişmeleri içermemektedir. Dergimizin gecikmesi nedeniyle ortaya çıkan bu durumu okurlarımızın anlayışla karşılayacağını umuyoruz.

Sovyetler Birliği'nde Gorbaçov yönetiminin "açılış" ve "yeniden yapılanma" dönemi şeklinde baslatılan değişim süreci, sosyalizm sorunu üzerine sürdüren tartışmalara yeni boyutlar getirdi. Son yıllarda önemli ölçüde artan "açılış" hareketi, tıkanıklık ve iflas tehdidiyle sosyalizm sorunu üzerine sürdüren tartışmalara yeni boyutlar getirdi. Son yıllarda önemli ölçüde artan "açılış" hareketi, tıkanıklık ve iflas tehdidiyle sosyalizm sorunu üzerine sürdüren tartışmalara yeni boyutlar getirdi.

Sol ve sosyalist çevrelerde olduğu kadar burjuva kampında da yankılara yolaçan Gorbaçov açımları karşısında yerleşik yargılarını hızla değiştirenlerin yanı sıra gelişmeleri ilgiyle (ama ihtiyatla bir yaklaşımla) izleyenlere de rastlanmaktadır. Takipçi hareketlerde ise beklenilen gibi yeni konuma hemen bürünen sadık izleyicilerin yanı sıra çekişme ve dolaylı anlatımlarla Gorbaçov açımlarına karşı tavırların da görülmektedir.

Öyle anlaşılmaktadır ki, Gorbaçov'un yankılara yolaçan açımları, sadece S. Birliği'nde yolaçağı gelişmelerle sınırlı bir özellik taşıyor, bunun yankıları kısa bir süre sonra dışta da kendini göstermeye başladı. Gorbaçov'un politik açımlarına karşı alınacak tavır konusu, Batılı hükümetlerde bile görüş ayrılıklarına ve farklı yaklaşımlara yolaçan yeni bir durum yaratmış bulunuyor. Dolayısıyla, S. Birliği'de başlayan her yeni durumun, bu ülkeden dünyadaki konumu ve politik etkinliği nedeniyle sadece içeride değil, dışarıda da önemli gelişmelere yolaçması kaçınılmazdır.

TAKİPÇİ KANATLARDA UYUM ÇABASI

Bugüne kadar Modern Revizyonizm takipçisi yapan hareketlerde gözlenen özelleştirilme ve dışındaki sol hareketlere karşı üslup değişikliği de gösteriyor ki, Gorbaçov açımları en azından sol'un belli kanatlarında başlayan yeni sağlaşma eğilimlerine şimdiden işaret etmektedir. SBKP'nin ülkemizdeki takipçilerinde şimdiden gözlenen bir durum ise çalkantılı geçmişte sol içi bir çatışma ortamının oluşmasına yolaçan 70'li yılların kutuplaşmasının olumsuz etkilerinin artık kavranıyor olmalarıdır.

Bilindiği gibi 60'lı yılların başlarında, SBKP ve CKP arasında "revizyonizm", "oportünizm" kavramları ve "yoldaş" hitabıyla başlayan ideolojik tartışma, 70'li yıllara gelirken yerini "sosyal emperyalizm", "sosyal faşizm" ve "Mao'cu gerici" gibi kavramlarla ifade edilen bir parçalanma ve kutuplaşmaya bırakmıştı. Kutuplaşan güçlerin (SBKP ve yandaşları ile CKP ve yandaşları) dünya çapında sürdürdükleri birbirini tecrute yönelik ideolojik kampanyalar, her ülkede özgüllükle solun sağlaşmasını önemli ölçüde etkilemiş ve bir dizi ol-

umsuz gelişmenin yaşanmasına yolaçmıştı. Bu olumsuz gelişmeler, sosyalizmi dünya çapında prestij kaybına uğratan bir süreç sokmuştur. Bu kutuplaşmayı ülkemiz soluna "militan" bir şekilde taşıyan takipçi hareketler sayesinde sol içi çatışmalar büyük ölçüde körüklenmiş ve emekçi kitlelerin devrimci seçeneklere yönelmesini engelleyen bir ortam oluşmuştur.

Sosyalizmin pek çok önemli değerini tahrip eden bu kutuplaşmanın olumsuz etkilerinin ortadan kaldırılması kısa bir sürede mümkün olmasa bile en azından bunun, bizzat olumsuzluğu üretkenler tarafından da kavranmaya başlanması önemli gelişme sayılmalıdır.

"İnsana öyle geliyor ki, "Moskova ya da Pekin ajanlığı, revizyonizm ya da oportünizm, MIT ya da CIA damgalı sol, goszism v.s." türünden yaffa-lamalarla, çoktan beri 1960'ların başındaki saf, romantik tartışma ortamını kırılan, geçmişin kötü mirasını kaldırmak için yepyeni bir fırsat doğuyor."

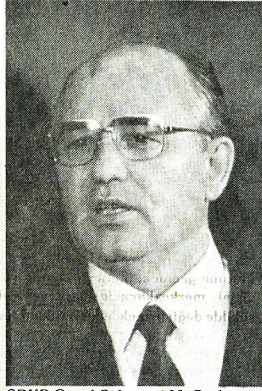
Uluslararası Sosyalist Hareket'teki 80 öncesi kutuplaşma, sosyalizmin pek çok önemli değerini tahrip etmişti.

Yukarıdaki sapta, "1960'ların başındaki saf, romantik tartışma ortamını" Türkiye'de "kırılan" taraflardan birinde, (TKP'nin Atılım'ında) yapılmaktadır. "Revizyonizm", "oportünizm" gibi Marksist polemiklerde sıkça kullanılan bu kavramların da diğerleri arasında sokularak tartışma ortamını "kırılan" kavramlar arasında sayılmasına ne denmeli? Yıllardır takip edilen revizyonist bir siyaseti, Marksist literatüre yerleşen kavramlarla ifade etmekten doğan rahatsızlıktan bu şekilde kurtulmak ise, pek geçerli bir yöntem olmasa gerek. Bu ayrımı noktayı bir kenara bırakırsak, 1970'li yıllarda sol ve sosyalist güçler arasındaki ideolojik tartışmaları, bilimsel değeri olmayan küfürli teorilerle "kırılan"ların bir tarafının bunu açıkça itiraf etmesi, bir ilerleme sayılabilir.

Bu ileri adımın atılmasını sağlayan bizzat Gorbaçov açımları olması ise, konuya gölge düşüren bir nokta oluşturmaktadır. Sol ve sosyalist güçler arasında ideolojik tartışmaları "kırılan" bir tutumdan vazgeçilmesini gerektiren bir kavrayış noktasına, Gorbaçov manevrasıyla ulaşılması da gösteriyor ki, olumlu sayılabilecek böyle bir noktaya yine takipçi bir davranış sayesinde gelinmiştir.

SBKP'nin Gorbaçov liderliğindeki politik çizgisi hakkında sol ve sosyalist çevrelerde gözlenen değerlendirmeler biçimleri üzerinde durmakta yarar vardır. Gorbaçov eleştirilerinin en çok sıkıntıya soktuğu kesim, SBKP'nin takipçileriydi. Zira, takipçi hareketlerin savunmada kusur etmedikleri Brejnev

dönemi dahil 30'lu yıllara kadar inen dönemlerdeki SBKP politikası Gorbaçov tarafından eleştirilerek mahkum ediliyordu. Bu aynı zamanda takipçi hareketleri sıkıntıya sokan yeni bir durum yaratıyordu. Öyle ki alışlagelen şekilde geçmişle sahiplenmek halinde Gorbaçov ile çelişkiye düşülecekti. Takipçiliğin devamı ise sahibinin sesinden geçişin benzer bir yaklaşımla eleştirilmesini gerektirecekti. İşte bu açmazı yaşayan takipçi hareketler, nasıl tutum alacaklarına daha karar veremedikleri bir sırada, orta bir yol seçerek, Gorbaçov'un aslında gelişmiş bir sosyalizmin sorunlarıyla uğraştığına, fazla abartılacak bir durum olmadığını dair tezler ortaya attılar.

SBKP Genel Sekreteri M. Gorbaçov

Bu teze sarılanlara göre, Gorbaçov, sosyalizmin maddi temelini yarmak ve sağlamlaştırmak istiyor. Toplumun, bulundugu noktadan daha ileri bir noktaya sıçratma amacı söz konusudur. S. Birliği'nde sosyalist gelişme kesintisiz bir süreç olarak ilerlemiştir, kesintiler, geriye dönüş eğilimleri, sosyalizmden sapma gibi durumlar söz konusu değildir. Kesintisiz devam eden bir sürecin her yeni evresinde bir takım problemlerle, engellerle karşılaşılması doğaldır. S. Birliği, bugün gelişmiş bir sosyalizm aşamasına ulaşmaktadır, Gorbaçov'un dile getirdikleri, gelişmiş sosyalizmin sorunlarıdır, sosyalizmin yozlaşması ya da sosyalizmden sapmak gibi bir durum söz konusu değildir.

Bu değerlendirmelerle, S. Birliği'ndeki yeni yönelimi açıklamaya çalışan takipçi hareketler, bu şekilde, dün kadar SBKP politikasının neden her şeyi ile sahip çıkıp savunulduğunu da açıklaması oluyordur. Böyle orta bir yolla durumu izah etmenin çok fazla inandırıcı olamayacağı ilk anlayış takipçi hareket, ülkemizde TKP oldu. TKP, Gorbaçov politikasına ayak uydurmadaki fazla gecikmesi, Gorbaçov gibi, SBKP'nin geçmiş politikasını eleştirerek değil, kendi geçmişini eleştirerek uyum sağlama çabasına girdi.

TKP, 1 Temmuz 1987 tarihli Atılım dergisinde, H. Kutlu'nun "Parti Üyeleri Kendi Sözüne Söylemelidir" başlığını taşıyan açıklamasıyla tutumuna beklenen açıklığı getirdi. Gorbaçov'un eleştirilerini kendi geçmişine uyarlayarak bir papağan gibi tekrar eden H. Kutlu, TKP'nin "tarihsel bir dönüm noktasında olduğunu" söyleyerek "yeni politik çizgi"sinin tartışılmasına açmaktadı. Toplumsal durgunluğu aşmak için kitle dinamiklerini harekete geçirmenin şart olduğunu öne sürerek Gorbaçov'u aynen taklit eden H.

Kutlu, TKP'deki durgunluğu aşmak için "Yükarıdan genelgelerle, buyruklarla bize gerekli olan hareket yaratılamaz, "söz sırası parti üyelerinde" çağırısını yapmaktadır.

TKP, Gorbaçov'a uyum sağlamak için, Gorbaçov eleştirilerini bir şablon gibi kendi geçmişine üzerine oturttu, dolayısıyla TKP'nin "yeni politik çizgi"nin ana çerçevesinin, eskiden olduğu gibi bugün de, SBKP tarafından belirleneceğine kuşku yoktur. Takipçiliğin kendisinde bir değişim olmadıktan sonra öteki değişimin ne kıymeti harbiyesi olur diye düşünülmelidir. Oysa ki, bizzat Gorbaçov, yürügedeki uygulamaları, "bizim izlemek zorunda değilsiniz" dediğine göre illa da takipçilikte ısrar etmek bizimkilerin değişmeyen geleneksel tutumundan gelse gerekir.

Böylece, Gorbaçov'un ataklarına karşı, takipçi hareketlerden gelen tepkiler farklılıkları içermekle beraber, TKP'yi sadık izleyiciler hıza yeni rollerini benimsemeye başlamış buluyor. Artık gelişmiş sosyalizmin sorunları tartışılıyor yerine, dün bazı şeyler yanlış yapıyorduk tarzındaki değerlendirmelerin almasını bu cephada yeni gelişmeler ve kümelermelerin habercisi olarak görmek gerekiyor.

EKONOMİST MANTIK ÇEŞİTLEMESİ

Sovyet toplumunun karşı karşıya bulunduğu sorunları teknik gerilikle açıklayan, bürokrasiye yolaçan nedenlerin ise yine teknik gerilik olduğunu öne süren görüşler, ekonomist görüş açısının yeni çeşitlemeleri olmaksızın öteye gitmiyor. Bu teze göre S. Birliği'nde teknoloji, gelişen teknolojiye paralel olarak yenilenmemesi bürokrasiye yolaçmıştır. Dolayısıyla bürokrasiye karşı mücadele tekniği yenilemekle başarılabacaktır. Tekrar edersek, bu yaklaşım ekonomist bakış açısının ta kendisidir. Sosyalizmi yalnızca bir ekonomik kalkınma ve ilerleme olarak algılayan onu üretici güçlerin otomatik bir gelişmesi olarak gören eski ekonomist mantığın devamıdır.

Sovyetler Birliği, uzun bir süreden beri ciddi sorunlarla yüz yüzedir. Özellikle 2. Dünya Savaşı'ndan sonra gözlenen hızlı kalkınma süreci, SBKP politikasının ekonomizm bataklığına sürüklenmesini hızlandırdı etkiye bulunmuştur.

Burada bir gerçekliğe işaret edilmeli. S. Birliği'nde sosyalizme geçiş sürecinin 50'li yıllardan itibaren kesintiyi uğradığı, bu tarihe kadarki gelişimin kutsuz bir sosyalizm olduğu şeklinde teorilerin sosyalist kuruluşu sakatlayan etkileri bütünlüklü bir kavrayıştan uzak kaldığını görmek gerekiyor. Bu konu, her türlü ön yargı bir kenara bırakılarak bilimsel bir yaklaşımla ele alınmalıdır. Başta S. Birliği olmak üzere bütün diğer geçiş deneylerinde sosyalist demokrasinin gelişmesinin nedenleri, daha gerilere giderek aranmalıdır. Sosyalist kuruluşu sakatlayan, gelişme sürecini kesintiyi uğratan ekonomist politikanın belirgin bir gündeme gelişine 50'li yıllardan itibaren tanık olunnakla birlikte bunun kaynaklarını geride kalan kimi uygulamalarda görmek de mümkündür. 50'li ve 60'lı yıllardaki çoğu konjunktürel nedenlere bağlı bir ge-

leşme ve ilerlemenin kaydedilmesi, Sovyet politikasının bütünüyle ekonomist bir renge boyanmasına yolaçmıştır. Bilindiği gibi, 50'li yılların sonlarından itibaren SBKP yöneticileri, dünya kapitalizmini ekonomik yarış yoluyla mezara gömeceklerinden söz etmeye başlamıştı. Bu teorilere göre, artık kapitalizmden sosyalizme geçişin temel dinamiği Sovyet ekonomisinin başarılı gelişmesi ve büyümesiydi. Bu teori, Sovyet ekonomisinin yoğun emek gücü ve yeni teknik gelişiminin önemli rol oynadığı hızlı gelişme dönemlerinde inandırıcı bir ortam bulabiliyordu. Ancak, inandırıcılığı ekonomik gelişme sürecinin aksa madan devamına bağlı olan, bunun dışında başka hiç bir inandırıcı özelliği olmayan bu ekonomist politikanın beslediği konjunktürel rantların tükenmeye başlaması sonucu iflas etmesi kaçınılmazdı. Ekonomist mantığı besleyen olgular 70'li yıllardan itibaren zayıflamaya, 80'li yıllarda ise alarm işareti vermeye başlamış, hızla gelişerek kapitalist ekonomiye üstünlük sağlama ve kapitalist ekonomiyi tarihe gömeceği varsayılan Sovyet ekonomisi bir gerileme sürecine girmiştir.

Takipçi hareketler, SBKP'deki açılımlara uyum göstermekte gecikmediler. Biraz zorlanarak da olsa hemen Gorbaçov'cu kesildiler.

Bu durum karşısında, 80'li yıllarda belki de ilk kez, SBKP yöneticileri, iflas eden politikalarını ciddi bir şekilde gözden geçirme zorunluluğuna yüz yüze gelmiştir. Yaşanan toplumsal bunalımdan artık uygulanagelen klasik yöntemlerle; ekeçileri daha yoğun bir çalışma gibi tedbirlerle çıkmak olanaklı değildir.

Bugün Sovyet yöneticilerini köklü özelleştirilene yönelten de aynı dercede etkili yeni önlemler hayati gerektiren sebepler, kökleri hayli eskiye uzanan hatalı politikaların, sosyalizme aykırı uygulamaların kurumsallaşması ve yerleşmesinde aranmalıdır.

Bugün, Sovyet yöneticilerinin de açıkça itiraf ettiği gibi, sosyalizm adına kurulan toplumsal yapı, bu yapının devamını taşıyan ilişkiler, toplumsal gelişmeyi engelleyen, frenleyen bir özellik taşımaktadır.

"...devletin ekonomik araçlarını zayıflatın bir sistem belirmez, sosyal-ekonomik gelişmeyi frenleyen bir mekanizma oluşmuş... Bu frenlemenin tüm kökleri, sosyalist demokrasinin tüm kurumlarının işleyişindeki ciddi yetersizliklere, eskimesi ve aynı zamanda gerçeklere yanıt veremeyen politik ve teorik sapmalarla, yönetimdeki tutucu mekanizmalara dayanmaktadır." (1)

Yukarıdaki satırlar Gorbaçov'a ait. S. Birliği'ndeki tıkanmaya yolaçan temel bir soruna işaret ediyor. Sosyalizm adına kurulan "muazzam mekanizma" ekonomik-sosyal, kültürel v.b. gibi toplumun her alanında gelişmesinin önünü tıkanan bir engel haline gelmiş... Bu, modern revizyonist kampın merkez üssünde patlayan tarihi bir itiraf bombasıdır. Bu itirafın büyük önemi, sistemin en etkin ve yönlendirici ana mekanizmasından gelmiş olmasıdır. Bu tarihi itiraf, benzer eleştirilere yıllardır ileri süren sosyalist çevreleri "burjuazinin karalamalarına katılmak"la suçlayan ve eleştiriler her uyarıya sıkıca kulak tıkayarak sadık takipçilikte kusur etmemek üzere katı bir dogmatizm örneği sergileyen güdümlü akımlar için tarihi bir ders olmalıdır.

tarihsel maddeci öğretinin bize öğrettiği bir konu vardı. Sosyalizme geçişin maddi ön koşullarından biri, kapitalist ilişkilerin gelişme düzeyinin artık üretim güçlerinin gelişmesi önünde engel oluşturmaması. Devrimi kaçınılmaz kılan nedenlerden biri de, üretim güçlerinin gelişmesini engelle-

yen burjuva toplumuna özgü ilişkileri taşıyıcı emek. Gorbacov'un deyimiyle söylesek "sosyal-ekonomik gelişmeyi engelleyen" burjuva topluma özgü frenleyici mekanizmaları ortadan kaldırmak değil miydi? Ve sosyalizmi kurmak, toplumun ekonomik-sosyal, kültürel v.s. gibi her bir alanda özgürce gelişmesinin koşullarını oluşturmak, bu anlamda bütün frenleyici mekanizmaları ortadan kaldırmak değil miydi?

Ama, Gorbacov, kendi ülkesinin sorunlarını tartışırken benzer bir durumun (toplumsal gelişmeyi frenleyen mekanizmaların) varlığından söz etmektedir. Bu nasıl sosyalist kurultur ki, gelişmeyi engelleyen "tutucu mekanizmalar" a sahiptir? İşte bu noktada, yıllardır sosyalist çevrelerde tartışılan önemli bir konuya açıklık getirmektedir. Toplumsal gelişmeyi engelleyen mekanizmalara sahip bir sistem sosyalizmin adını taşıyama hakkı kazanamayacağı gerçeği böylece daha kolay kavranır hale gelmektedir.

Sovyetler Birliği'nde, ekonomizmin içerikli modern revizyonizm, yaşanan toplumsal bunalımın ideolojik kaynaklarına işaret eder. Bu anlamda, varolan sosyalizmin bunalımına, modern revizyonizmin bunalımına da denebilir. Toplumsal gelişmeyi engelleyen frenleyici mekanizmalar aynı ideolojik kaynaklı politikaların ürünüdür. Modern revizyonizmin ekonomik-doğmatik politikasına Marksizm-Leninizm denemeyeceği gibi, bu politikanın yönlendiriciliğinde gerçekleşen politik yapıya da sosyalizmin denemeyeceği. Devrimci sosyalistler, S. Birliği'nde geçiş sürecinin kesintiyi uğraması ve geriye dönüş sürecinden söz ederken somut olgulara ve bilimsel verilere dayanmaktadır. Yıllardır elde getirilen bu gerçeklik, bugün onun yaratıcıları tarafından da itiraf edilmiş hale gelmiş bulunuyor. Geçmiş tartışmaları hatırlatmayı gerekli hale getiren bu noktada, geçmişin hatalı tutumları üzerine doğru yaklaşımlarla gidilmesi, eski hatalı mantıkları bir başka biçimde üretmek açısından önem kazanmaktadır.

GORBACOV AÇILIMININ İÇERİĞİ VE KAPSAMI

Gorbacov açılımlarının toplumsal sistemde ne gibi değişime ve gelişmeye yol açabileceğini kavramak reformların zorunlu kılan nedenleri deşmeyi gerektiriyor. Sovyet yönetimine toplumun yüzüye geldiği sorunların ele alınış tarzı ve getirilen çözüm şekilleri, süreci etkileyen öncüller olacağından öncelikle bu öncüller doğru anlaşılmalıdır.

Gorbacov'da ifadesini bulan politik açılım ve Sovyet toplumunun biriken sorunlarına yaklaşım tarzı sistemdeki tıkanmanın derin boyutlarını gözler önüne sermeye yetmektedir.

Sovyet toplumunun biriken sorunları bunların kaynağı neydi? Gorbacov yönetimi bu sorunları nasıl ele alır ve çözüm olarak neler getirir? Ya da Gorbacov'un sisteme yönelttiği eleştiriler nelerdir, sistemdeki tıkanmayı aşmak için önerilen reform programının içeriği ve kapsamı nedir? Bu soruların yanıtlarını almak, Gorbacov'dan bazı aktarmalar yapmamızı gerektirecektir.

"...yenilenme işi, sandığımızdan çok daha zor bir süreç olarak karşımıza çıkmakta ve toplumda biriken sorunların nedenlerini, daha önce sandığımızdan çok daha derinlerde yattığı görülmektedir." (Gorbacov, 1987 Ocak Raporu)

"...Belli bir aşamadan sonra ülkemizin gelişme hızı düşmüştür, zorluklar ve çözümlenmesi sorunları birikmeye başlamış, tıkanıklık ve sosyalizme yabancı başka olgular ortaya çıkmıştır. Bütün bunlar, ekonomiyi, sosyal ve manevi alanları ciddi biçimde etkilemiştir." (agy)

Yukarıdaki ifadeler, S. Birliği'nde, her şeyden önce sosyalizmin dönütünde

ilerlediğini iddia edenlerin aksine, toplumun her bir alanında ortaya çıkan bancı olguların gelişmesi, artık pek itiraz götürmez bir yerden dile gelmektedir.

SBKP'sine, şemalara uymayan her şeyi bir yana atma, tutucu davranışlar gibi katı bir dogmatizmin egemen olduğu, sosyalizme özgü teorik sapmaya ve öngörülerin toplumun bambaşka ödevler çözdüğü 30'lu - 40'lı yılların düzeyinde kaldığını, teori ve toplumsal bilimler alanında canlı tartışma ve yaratıcı düşüncenin ortadan kaybolduğu ve otoriter değerlendirmeye ve görüşlerin yalnızca yorumlanabilecek dokümanlar doğrular sayıldığını, toplumda pratikte oluşmuş bulunan örgütlenme biçimlerinin mutlaklaştırıldığını, bu tür görüş ve anlayışların sosyalizmin karakteristik özelliğiyle özdeşleştirilmiş, değişmez olgular ve objektif bilimsel analize yer bırakmayan dogmalar olarak sunulduğunu, sosyalist üretim ilişkilerinde donuk bir tarz oluşturulduğunu, toplumun sosyal yapısının şematik bir biçimde çelşiklerden uzak, toplumdaki çeşitli katman ve grupların değişik çıkarlarının dinamizminin olmadığı bir biçimde yansıtıldığını, sosyalizme ilişkin Lenin'in ci tezlerin basitleştirilerek yorumlan-

SSCB'deki, sosyalist kuruluşu sakatlayan öğelerin 50'lerden sonra ortaya çıktığını söylemek eksik bir kavrayıştır.

diğini ve çoğu kez de bunların derin teorik anlamı ve önemini boşaltıldığını söyleyen Gorbacov, ideolojik, politik, kültürel v.b. gibi toplumun tüm alanlarını kapsayan yozlaşmadan birinci derecede sorumlu olan parti politikasını şiddetle eleştirmeye devam ederken bunları da şöyle:

"Bütün bunlar toplumsal mülkiyet, uluslar ve sınıflar arası ilişkiler, emeğin ve tüketimin ölçütleri, kooperatiflik kavramı, ekonomiyi yönetme yöntemleri, halk erki ve özyönetim, bürokratik çarpıklıklara karşı mücadele, sosyalist ideolojinin devrimci dönüştürücü özü, eğitim ve öğretim ilkeleri, partinin ve toplumun sağlıklı gelişmesinin güvenceleri gibi bir dizi kilit sorun için de geçerlidir." (agy)

Gorbacov, eleştirilerinin devamında, skolastik düşüncenin desteklendiğini şöyle ifade etmektedir:

"...bizde hiç kimsenin çıkarına ve yaşamsal sorunlarına değinmeyen her türlü skolastik teorilerin üretilmesi desteklenirken, yapıcı analiz denemelerinin ve yeni fikirlerin desteksiz kaldığı durumlar az olmamıştır." (agy)

Ve devamında; eskimiş yöntemlere devam edildiğini, verimli ve etkili ekonomi biçimlerinin haksız yere redd edildiğini, toplum yapısı ile çelişen ilişkilerin dayatıldığını, mülkiyet yönetimi ve denetiminde büyük yanlışların olduğunu, kurumların çıkarlarını başa alıldığını, bölgecilik yapıldığını, mülkiyetin sahipsiz kaldığını, ahlaki dökmeden haksız kazanç elde edildiğini, kooperatif mülkiyete geçeceği olmayan "ikinci sınıf" bir mülkiyet gözüyle bakıldığını, kolhozların bürokratik yöntemlerle idare edildiğini, zanaatçı kooperatiflerin ortadan kaldırıldığını, en küçük ayrıntıları kapsayan merkezi planlar yapılarak reel olanakları dikkate almayan karar buluşlarıyla plan fikrinin aşındırıldığını, yaratıcı faaliyetin yerini bürokratik yöntemlerin aldığı, ekonomide keyfi yönlendirmelerin oluştuğunu, ekonomik muhasebenin küçümsendiğini söyleyen Gorbacov, toplumsal sistemde biriken sorunları bu şekilde açık ve net olarak dile getirmektedir.

Gorbacov'un sisteme yönelttiği bu eleştirilerin büyük bir çoğunluğuna katılmamak, yıllardır benzer eleştirileri getiren bizler açısından mümkün değildir. Ancak, Gorbacov politikasını sadece, sisteme yönelttiği eleştirilere göre değil, eleştirilen durumun değiştirilmesi için önerilen çözüm şekillerine göre değerlendirmek gerek-

tedir. Hastalıklı belirtilerinin doğru bir şekilde gözlemlenmesi önemli olmakla beraber, asıl hastanın iyileşip iyileşmeyeceğini sağlayacak şeyin uygulanacak tedavi yöntemine bağlı olduğu gerçeği burada gözönünde bulundurulmalıdır.

Gorbacov, "açıklık" ve "yenilenme" konusunda bunları söylemektedir:

"Yenilenme tıkanıklığa yolaçan süreçleri kararlılıkla gidermek, frenleyici mekanizmaları yıkmak, Sovyet toplumunun sosyal-ekonomik gelişmesini hızlandırmanın güvenilir ve yetkin mekanizmasını kurmaktır. Stratejimizin temel fikri, bilimsel teknik devrimin tüm kazanımlarını planlı ekonomiyi birleştirmek ve sosyalizmin bütün potansiyellerinin harekete geçirmektir." Burada da ekonomik kalkınma temel amaçtır. Bugüne kadar, katı bürokratik önlemler aracılığıyla gerçekleştirmek istenen ekonomik kalkınma, bu yöntemle kalkınma önünde engel oluşturduğu noktada yerini belli ölçüde kitle inisiyatifine olarak tanyan bir başka biçimine bırakıyor. Bu anlamda, denebilir ki, Gorbacov'un stratejik bakış açısı, bütün aksi götüntüye rağmen, sosyalizmin birincil sorununu ekonomik kalkınma olarak kavrayan ekonomist bakışın yu-

muşatılmış ve törpülenmiş bir biçimini sunmaktadır.

Sovyetler Birliği'nde, ABD ile askeri yarış sonucu ekonomi önemli ölçüde askerleştirilmiş olduğundan halkın refahı geri plana itilmiştir. Halkın refahını yükseltmek, bir bakıma askerleşen ekonominin sınırlarını daraltmak ve toplumsal kaynakları halkın refahı yönünde kullanmaya bağlıdır. Gorbacov bunu gerçekleştirebilmek için Batı ile olan ilişkileri iyileştirmeye, yumaşmaya gelişmeye ve nükleer yarışa sona erdirecek politikalar yönelmiştir. Hantallaşan ve gerileyen Sovyet ekonomisini etkin hale getirmek için önerilen çözümler, üretimin teknik temeliyle yenilemek, emek-yoğun üretilen, teknik-yoğun üretilen, merkezi planlı işleyişini, merkeze kaçma inisiyatif vererek şekilde değiştirmek, ekonomik muhasebe ve piyasa etkenini devreye sokmak, emeğin ödenmesinde eşitleme çabalarını vazgeçmek, piyasadaki başarıyla bağlantılı bir şekilde maddi özendiricileri kullanmak, tarımda ve çeşitli hizmet sektörlerinde küçük ölçekli girişimciliği teşvik etmek, ekonomik süreçlerin yönetiminde merkezi disiplin ve yukarıdan denetim yanı sıra aşağıdan denetim biçimlerini de devreye sokmak, bu amaçla özyönetimin yeni biçimlerini yaylaştırmak üzere "Devlet İşletme Yasası" adında bir yasa taslağının yasalaştırılması ve işyeri yöneticilerinin seçilme atanması, işyeri komitelerinin kurularak yönetimde söz sahibi olması gibi tedbirler önerilmekte ve uygulanmaktadır.

AÇILIM; SİSTEM İÇİ

Buraya kadar yazılanlar, Gorbacov açılımlarının içeriği ve kapsamı hakkında yeterli bir fikir oluşturmuyor. Bu açıklamalarla, S. Birliği'nin görece farklı bir döneme adım attığı söylenir. Elbetteki bu saptama, eski dönemden nitelikte bir kopuşu içeriyor. SBKP tarihinde bir bakıma önemli bir dönemeç noktası oluşturan Gorbacov açılımlarına karşı, farklı kesimlerde oldukça farklı değerlendirmelerin yapıldığı görülmektedir. Bu açılımlar, kimilerine göre NEP dönemiyle, kimilerine göre Buharin'le, kimilerine göre ise Kossigin dönemi uygulamalarıyla benzeşmektedir. Tarihsel benzerlerden hareketle yapılan değerlendirmeler bolca rastlanmaktadır. Oysa ki; tarihsel benzerlikler kurarak günümüzün gelişmelerini açıklamak geçerli bir yöntem olmaz. Zira her tarihsel aşamamın kendine özgü koşulları vardır. Koşullardaki farklılığı dikkate almayan salt tarihsel benzerlerden hareket eden bir bakış eksik ve yanlış olacaktır gibi metafizik bir yaklaşımdır da. Bu anlamda tarihsel benzerlikler kurarak Gorbacov açılımlarını tanımlama yerine bu açılımların yaşanan tarihin somut konjonktüründe sosyalizmin mücade-

si açısından ne ifade ettiğinin saptanması önem taşımaktadır.

Burada yeri gelmişken hemen belirtelim. Gorbacov açılımlarının SBKP'nin devamı-değelen ekonomist bakış açısından ne oranda farklılaştığı, üzerinde durulması gereken önemli bir konudur.

Toplum dinamizmini ve kitle inisiyatifini harekete geçirmek gibi benzer bütün aksi görünümlere rağmen Gorbacov açılımlarının bürokratik ve ekonomist bakış açısının sınır çizgisi içinde kaldığı bir gerçektir. Şu stratejik saptama yeterli bir fikir verebilir: "Stratejimizin temel fikri, bilimsel teknik devrimin tüm kazanımlarını planlı ekonomiyi birleştirmek ve sosyalizmin bütün potansiyellerinin harekete geçirmektir." Burada da ekonomik kalkınma temel amaçtır. Bugüne kadar, katı bürokratik önlemler aracılığıyla gerçekleştirmek istenen ekonomik kalkınma, bu yöntemle kalkınma önünde engel oluşturduğu noktada yerini belli ölçüde kitle inisiyatifine olarak tanyan bir başka biçimine bırakıyor. Bu anlamda, denebilir ki, Gorbacov'un stratejik bakış açısı, bütün aksi götüntüye rağmen, sosyalizmin birincil sorununu ekonomik kalkınma olarak kavrayan ekonomist bakışın yu-

muşatılmış ve törpülenmiş bir biçimini sunmaktadır.

Sovyet toplumundaki, bürokratik kastaşma olgusunu, teknik gerilikle izah eden ve problemnin çözümünü esas olarak buradan arayan bir bakış açısı sistem içi olmak durumundadır. Bürokratizm, teknolojinin yenilenmesiyle kendiliğinden ortadan kalkacak bir olgu değildir, bu böyle olsaydı, ileri teknoloji kullanan kapitalist Batı'da niye gerçekleşmediği sorulabilir.

Gorbacov açılımları, bürokrasi egemenliğini pekiştiren gelişme sürecini tersine çeviren bir açılım olduğu, proleterya öncülüğündeki bir halk egemenliğine dönüş olduğu şeklinde değerlendirmeler gerçeği yansıtmaktan uzaktır. S. Birliği'nde, gelişmeyi engelleyen katı bürokratik sistemin sivriliklerini gidermek ve mevcut sistemi daha kabul edilebilir rasyonel bir çizgiye oturtmak amacı söz konusudur.

Bu konu, "nasıl bir sosyalizm" sorusu çerçevesinde ele alınarak yerli yerine oturtulabilir.

VAROLAN "SOSYALİZM"LER PROLETERYA DEĞİL BÜROKRASI EGEMENLİĞİDİR

Sovyet toplumunda, toplumsal gelişmeyi engelleyen bürokratik yapılanmanın kaynakları esas olarak politik düzeyde aranmalıdır. Geçmiş dönemlerde politik erkekin belirleyici olması nedeniyle bu böyledir. Geçmiş dönemlerinde, politik doğrultu, toplumsal yapının şekillenmesine birincil derecede damgasını vurur. Bugün, başta S. Birliği olmak üzere, diğer varolan "sosyalizm"lerde politik erkekin tayin edici önemi ortadan kalkmış değildir. (Sosyalist kuruluş sürecinde elde edilen maddi toplumsal kazanımları gözönünde bulundurarak bu tesbiti yapıyoruz. Söz konusu olan politik etkenin tek başına belirlemesi değildir, süreci belirlemesi durumudur.)

Sosyalizmi kurma sürecinde, bürokratik yapılanmanın kastaşan bir biçiminin topluma egemen olması ve bir noktadan sonra bunun gelişmeyi engelleyen bir konum kazanması durumu açıkça gösteriyor ki; kuruluş sürecine yön veren politikalar, bilimsel sosyalist teoriden bir sapmaya işaret ediyor.

Sosyalist kuruluşa ilişkin Marksist-Leninist teorik perspektifler ile "reel sosyalizm"lerin geçirdiği kuruluş sürecini ne bağdaştırmak ne de açıklamak mümkün değildir. Marks'ın Paris komünü deneyleri üzerine, Lenin'in, yine Marks'ın teorik öncüllerine ve Ekim Devrimi deneylerine dayanarak

daha da açıklağı getirdiği teorik önermeleri ile bugünkü "sosyalizm" adını taşıyan toplumsal sistemi bağdaştırmak mümkün değildir. Mevcut nesnel gerçeklik teori-pratik kopukluğunu yeterince göstermektedir.

Bugün her sosyalistim diyenin yenden gündemine alması gereken sorunlardan biri şu olmalıdır: Marksist-Leninist teorik perspektifte sosyalist toplum süreci nasıl tanımlanıyor, bugünkü sosyalizm denen nesnel yapılar bu tarife ne kadar denk düşüyor? Bu soruya verilecek cevaplar, bir bakıma, nasıl bir sosyalizm için mücadele edileceğinin çerçevesini de belirleyecektir.

"Sosyalizm" adını taşıyan mevcut toplumsal sistem ile Marksizmin ana teorik önermeleri arasında varolan kopukluk, sürecin gelişme yönü itibarıyla tam bir karışıklık sergileyebilmektedir. Özellikle devlet konusunda, geçiş dönemi devletin niteliği konusunda, teorik-pratik kopukluğun ve bunların ters yöndeki hareketi üzerinde düşünülmesi gereken önemli bir konudur.

Gorbacov politikasını, sadece sisteme yönelttiği eleştirilere göre değil, eleştirilen durumun değiştirilmesi için önerilen çözüm şekillerine göre değerlendirmek gerekir.

Marks ve Lenin, geçiş dönemi sosyalist devletinden, kelimenin gerçek anlamında devlet olmayan devlet, yarı-devlet, giderek kendini ortadan kaldıran, yani sömme süreci yaşayan bir devlet olarak söz etmektedir. Sürekli ordusu, polisi, bürokrasisi olmayan kitlelerin bağımsız politik yaşamını öngören bir devlet, "kitlelerin devletin demokratik işleyişinin aşısından yarı-karya örgütlenmesini katılımı engelleyip boğuntuya getirmeyen" (2) bir devlet, "eski devlet aygıtının, demokratik nitelikte herşeyi engelleyip dışlayan o bürokratik aygıtının tümüyle köklü bir biçimde değiştirilmesi anlamına gelen" devlet, "halkın çoğunluğuna, yalnızca temsilcilerin seçiminde değil, devlet yönetiminde, reformların uygulanmasında ve öteki değişikliklerde de bağımsızlık ve girişkenlik tanıma anlamına" gelen devlet, "görevden alma hakkı, devlet gücü ve zor düşüncenin" Sovyet gibi halk örgütlenmesinde devredildiği devlet, "tek düze biçimlere ve yukarıdan dayatılan türdeşliğe" izin vermemek devlet, sosyalizmi bir anlık tarafından, sadece parti tarafından uygulamayan, tüm emekçi halkı ülkenin yönetimine katılan, katılımla bağlanılı ve kitlelerin denetiminde baskı mekanizmalarını yer veren devlet; kitlelerin toplum yüzüne katılmasını "yalnızca genel kurulların, kararların ve yasaların tartışılmasında ve bunların yerine getirilmesinin denetimi"yle sınırlamayı, "kitlelerin içindeki herkesin, her bir tanesinin, yasaların tartışılmasında kendi temsilcilerinin seçimine ve kararların yasaların uygulanmasına katılabilen" koşullara kavuşturulmasını "ni garantiye alan devlet, "bürokrasiyi kırmadan ve aralık vermeden dışı etmek için gerekli olan tabandan denetim biçimleri ve yöntemlerini de, o ölçüde çeşitlilik" kazandıran devlet, işe geçiş dönemi devletin kimlik özellikleridir.

Kelimenin gerçek anlamında devlet olmayan ya da olmaması gereken geçiş devleti, aynı zamanda kendisini ortadan kaldıracak mekanizmaları yer veren, bu mekanizmaları giderek güçlendiren ve kendini sınırlayan bir devlet olacaktır. Bunun somutlaştığı killeşen işe devlet fonksiyonlarını giderek kitlelere, kitlelerin bağımsız girişkenliklerine devredilmesi, sosyalist demokrasi tam bir şekilde kitlelerin doğrudan yönetimine dayanmaktadır. Toplumsal sürecin gelişiminin, devletin sömme, devlet

lum ayırımının devletin sönmesiyle ortadan kalkması, doğrudan demokrasinin kitlelerin bağımsız girişkenliği temelinde kurumlaşması yönünde olması gerekmektedir.

Oysa ki, mevcut geçiş deneyleri gözönünde bulundurulduğunda, "reel sosyalizm"lerde, geçiş sürecinin gelişme yönünün hiç de bu özellikleri taşımadığı kolayca görülebilmektedir.

Bizzat Lenin'in de zaman zaman işaret ettiği gibi, Ekim Devrimi'nden sonra ortaya çıkan bürokratik eğilimler, 30'lu-40'lı yıllardaki uygulamalar sonucu güçlenmiş ve daha sonra sistemin egemen unsuru haline gelmiştir. Toplumsal sahnedeki çelişki mekanizmalarına sahip olması gereken geçiş devleti, devleşerek "muazzam bir mekanizma" haline gelmiş, kitlelerin insiyatifini körelten bir baskı aygıtına dönüşmüştür.

Bir deryiye (3) mülakat veren Pravda'nın Türkiye muhabiri Andrey Stepanov şunları söylemekte: "... Üretici güçlerin düzeyi itibarıyla, ekonomik birimler arasında reel ilişkiler çok gevşektir. Böyle bir ülkeyi yönetmek için muazzam bir mekanizmanın kurulması gerekiyordu. Bu mekanizmayı kurdur ve bu sayede insanları ve süreçleri yöneterek, maddi temeli, büyük ve kendi içinde farklılaşmış bir sanayi ve tarımı yarattık. Fakat burada ikinci bir çelişki belirdi: Bu büyük aygıt, üretici güçleri engeller oldu."

"İnsanları ve süreçleri" yöneten muazzam bir devlet, ama neticede, üretim güçlerinin gelişmesini engelleyen bir devlet... İşte bu objektif gerçeklik, geçiş dönemi devletin niteliklerini, devlet-toplum ilişkilerinin niteliğini, zorun ve sosyalist demokrasinin kurumlaşma biçimini yeniden tanımlamayı gerektiriyor. Sovyetler Birliği'nde, artık yöneticileri tarafından da dile getirilen tıkanmanın yol açtığı "rızmalara", "reel sosyalizm" yandaşlarına da şu şansı tanımaktadır. Marks ve Lenin tarafından ortaya konan teorik öncüllere ve 70 yıllık deneylere dayanarak sosyalizme ilişkin devrimci dönüştürücü teorisinin yeniden tanımlanması bir gereklilik haline gelmiştir.

Sosyalist topluma, burjuva toplumundan istin kılana ana özelliklerinden biri, emekçi kitleleri, sadece belirli dönemlerde temsilciliği aracılığıyla değil, doğrudan örgütlülükleri aracılığıyla yönetime katan ve "burjuva demokrasisinden bir milyon kez daha demokratik olan" özelliğiyle, Oysa ki, varolan "sosyalizm"ler, bu özelliği bünnmekten alabildiğine uzaklaşmış bulunuyor. Bugün, burjuvaziye, kendi toplumsal sistemlerinin daha demokratik olduğu yutturmacısını söyleten nedenler vardır. Bu nedenleri, kitleleri çevre dışı bırakan, yönetim tekneli sayıtsız şartsız elinde bulunduran rezonyonist bürokratik diktatörlüklerdedir. İmam gerekiyor.

Bugün, başta Sovyetler Birliği olmak üzere, varolan "sosyalizmler"de, devlet-toplum yabancılaşmasının derleşen yeni biçimleri yaşamaktadır. Sosyalizmi dünya halklarının gözünde düşüren bu olumsuz durumun değiştirilmesi, olumsuzluğun kaynağı olan yapılarındaki gelen reform çabalarına oranda mümkün olacağı ayrı tartışma konusudur. Her şeyden önce bir noktanın iyi kavranması gerekmektedir. Sosyalizmi devletçilikle, devletin uygulamalarıyla eşdeğer gören ve bu türden hatalı bir anlayışın sol ve sosyalist çevrelerdeki yayılmasına önemli ölçüde katkıda bulunan varolan "sosyalizm" biçimlenişleri bir şekilde eleştirilerek reddedilmelidir.

İnsanların arasındaki burjuva biçiminin kaldırılması devlet tarafından dönüştürülmesi sosyalizminin için yeterli bir tedbir değildir. Devletin sınıf temeline dayalı bir faaliyetin tüm topluma ait olması bir değişime yaratılabilir. Başta Sovyetler Birliği olmak üzere, burjuvaziye ve emekçi kitlelerin mülkiyetin ve üretimin gerçek sahipleri görememesi önemli bir nedendir. Üre-

tim araçlarının gerçek anlamda bir kolektif mülkiyet olma özelliği taşınamaması durumudur. Üretim araçları üzerindeki kolektif mülkiyet, bu araçların kullanımı sürecinde de kolektif karar alma mekanizmalarını gerektirir. Üretim araçlarının nasıl ve ne şekilde kullanılacağı, üretim araçlarının kullanımı sonucunda elde edilen gelirlerin nasıl değerlendirileceği ve bölüştürüleceği gibi üretim ve bölüşme süreçleri kolektif karar alma mekanizmalarıyla birleştirilemezse kolektif mülkiyetin anlamı kalmaz.

Bu anlamda, üretim araçları üzerindeki mülkiyetin kolektif bir nitelik kazanabilmesi için üretim ve bölüşüm karar alma süreçlerinin de kolektif bir nitelik taşıması gerekmektedir.

Sovyetler Birliği'nde, Gorbacov'un "mülkiyet sanki sahiptir" yaklaşımına yolaçan nedenler arasında, birincil derecede, emekçi kitlelerin karar alma süreçlerinden uzaklaştırılması gösterilebilir. Bu nokta, bürokratik sosyalizm anlayışı ile devrimci sosyalizm anlayışı arasında kesin bir ayırım çizgisidir.

GORBAÇOV AÇILIMLARI BÜROKRATİK SİSTEMİN ÖZÜNE DOKUNMUYOR

Gorbacov'un kitle insiyatifinden ziyade gelişmiş tekniğe bel bağladığı, teknik alanda bir atılımın gerçekleştirilmesi için kitle potansiyelini harekete geçirmek gereği üzerinde durduğu ifade edildi. Bu anlamda, Gorbacov açılımları, bürokratik egemenliği proletarye sınıf egemenliğine dönüştürücü açılımlar olarak görülemez. Gorbacov'un, belli alanlarda sınırları genişletilmiş özel girişimciliği teşvik etmesi, piyasa başarılarına bağlı mekanizmalara önem vermesi, kapitalizme özgü ilişkileri canlandırma doğrultusundaki adımlar özelliğindedir. Aile girişimciliği çerçevesinde özel mülkiyetin canlandırılması sözkonusudur. Gorbacov politikasının bütünlüğü ve kapsamı açısından soruna bakıldığında, küçük özel girişimciliğin teşvikini merkeze alan bir değerlendirmenin eksik kalacağı kuşkusuzdur. Tartışmaya muhtaç olan bu konuyu bir kenara bırakarak, Gorbacov reformlarının tarihsel önemi esas olarak toplumun tüm dinamiklerini bastrarak engelleyen sistemin bürokratik yapısından kısmi bir demokratikleşmeye izin vermesi noktasında toplanmaktadır. Gorbacov'un atakları, sistemin bürokratik yapısını parçalayarak, kitlelerin doğrudan yönetimine olanak tanıyan, devlet-toplum yabancılaşmasını derinleştiren süreci tersine çeviren, devletin fonksiyonlarını bütünüyle topluma devretmeyi hedefleyen bir içerikten hayli geri noktalarla düşmektedir. Kitle dinamizmini bastrarak engelleyen bürokratik yapıyı, bütünüyle ortadan kaldırma yerine, bu yapının "frenleyici" mekanizmalarının işlevişi değiştirilmektedir. Toplumu, sadece yukarıdan denetim yöntemleriyle yönetmenin çıkamaz bir yol olduğunu anlaşıldığı bir noktada, kitle insiyatifine olanak tanıyan aşağıdan denetim mekanizmaları oluşturularak, yukarıdan denetim kısmen dengelenmeye çalışılmaktadır. Gorbacov tarafından gündeme getirilen çözüm şekilleri, sistemin mekanizmalarında ve temel işleyişinde köklü bir değişiklik içermiyor. Bu nedenle, bu reformlarla artık Sovyetler Birliği'nde sosyalist demokrasinin yeniden hayat bulacağı hayaliye kapılınmamalıdır. Toplumsal muhalefete belli sınırlar içinde izin vermek, "açıklık", merkezkaçla belli bir insiyatif tanımak, seçilmişlere katılmanın artık birden fazla adayla mümkün olması gibi adımlar son derece önemli olmakla beraber, bunların sosyalist demokrasinin yolunu açacak yeterlikte adımlar olduğu elbette söylenemez. Ancak on yıllardır, yönetim süreçlerinden uzaklaştırılmış ve susturulmuş bir toplumun sınırlı bir cercevede kal-

BELÇİKA

SİYASİ TUTUKLULAR ÜZERİNDEKİ FAŞİZAN UYGULAMALARI LANETLİYORUZ!

Egemen sınıfların 1980'den bu yana devrimciler üzerindeki sistemli işkence ve katliam uygulamaları öyle boyutlara ulaşmıştır ki, artık bu baskılar kamuoyundan gizlenemez hale gelmiştir. Son günlerde bu baskılar, örgütlü mücadele veren devrimci güçleri ve tutuklu yakınlarını bir takım aktif mücadele vermeye zorlamıştır.

Cezaevlerindeki sınırlı mücadele araçlarından birisi olan açlık grevleri, darbeden bu yana devrimciler tarafından baş vurulan bir yöntemdir. Ne varki, bu açlık grevleri çoğu zaman ya kamuoyuna ulaşamamış, yada dışarıdaki devrimci güçlerden ve tutuklu yakınlarından etkili bir destek bulamamış. Verilen destek ise genelde iyi niyetten öteye geçmemiştir. Gelinin aşamada ise, Aradan yedi yıl gibi bir zamanın geçmesine rağmen, cezaevlerindeki yaşam koşullarında bir düzelme olmamış, aksine bu koşulların daha da ağırlaşmasına yarayacak yasalara çıkartılmıştır.

Bu baskıların devam etmesinin başlıca nedeni ise: 90 günü aşan polis sorgulamalarından sonra tutukluların uydurma bir şekilde doktor muayenesinden geçirilip, işkence izleri kaybolana kadar hastahaneye sevk edilmemesi, ceza evlerinde tek tip insan modeli yaratma, insanları kişisizleştirmek amacıyla dayatılan tek tip elbise uygulaması, eğitim adı altında küfür, cop, tekme ve insan onurunu zedeleyecek tavırların ısrarla devam ettirilmeye çalışılması, zaten son derece sağlıksız olan koşullara kapasitesinin 3-4 katı insanın doldurulması, karavana diye getirilen yemeklerin içinden Asker kepi, fare vs. türi alakasız şeylerin çıkması. Bu ve bunun gibi daha nice insan onurunun yok edilmesine yönelik uygulamalara karşı tüm olanaksızlıklara rağmen insanları bedelini canlarıyla ödeyerek karşı çıkmalarıdır. Bu karşı çıkış, önce Dünyanın en planlı cinayeti olan idamlarla ölenmeye çalışılmış, arkasından adına "pişmanlık yasası" denilen özünde ihanete davetiye olan uygulamalara geçilmiş ve cezaevlerindeki çeşitli ayak oyunları tutukluların direnişlerini baltalamaya çalışılmış fakat yine de başarılı olunamamıştır. Bu başarısızlığın yarattığı hırçnılık, egemen güçleri tek tip elbisenin giyilmesini yasaya bağlayacak kadar garesizliğe itmiştir.

Tüm olanaksızlıklara rağmen mücadele eden gerçek siyasi yasaklılar için bizler, sorumluluklarımızı gereği gibi yerine getirmiyoruz? Getiriyoruz dese bile, acaba ne ölçüde doğru olur? Kabul etmek gerekir ki

sa bile belli bir hareket alanı, kendini ifade etme imkanı elde etmesi bile önemli bir gelişme sayılmalıdır.

Sovyetler Birliği'nde sisteme muhalif güçlere sınırlı muhalefet olanağının tanınması, toplum dinamizminin bastırılan çelişkilerinin siyasal düzeyde seslendirilmesine yol açacaktır. Ancak bunun sınırlarının yine sistemin izin verdiği bir sınırlılıkla kalacağı kuşkusuz. Bürokratik egemenliğin kendini ilga edecek bir gelişmeye izin vermesi beklenmiyor. Ancak, bunun donuk, kitle katılımına izin vermeyen katı bürokratik yapısının, yerini, kitle katılımına kısmen izin veren

yeterli etkinliği gösteremiyoruz. Tüm siyasi hareketlerin konumu da bundan ibarettir. İstem ve talepleri aynı olan siyasi mahkumların mücadelesini desteklemek için, neden tek yumruk halinde sesimizi yükseltmiyoruz? Birleşmiş Milletler tarafından kabul edilen "Tutuklu ve Hükümlülere karşı uygulaması gerekli asgari standart kurallar" ın neler olduğu bellidir. Türkiye egemen sınıflarının bu şartlara asgari ölçüde de olsa uymasını zorlamak için; bazı batı Avrupa ülkelerinde güçlü eylem birlikleri gerçekleştirilerek, cunta'nın faşist uygulamaları teşhir etmenin yanlış bir şey olmayacağı kanısındayız. Bunu sağlamak için kendisinde devrimci sorumluluk duyan her kişi sempati duyduğu örgütlü zorlamalıdır. İnanıyoruz ki, bunu yapmaktır yanlış bir adım atmış olmuyoruz.

SİYASİ TUTUKLU VE MAHKUMLARLA DAYANIŞMA

Türkiye'deki siyasi mahkumların bastırılmış oldukları açlık grevlerini desteklemek amacıyla, değişik siyasi hareketlere mensup kişilerinde içerisinde yer aldığı bir dayanışma komitesi oluşturduk. Komitenin amacı; Türkiye cezaevlerindeki çağdışı uygulamaları Avrupa demokratik kamuoyuna duyurabilmektir. Oluşturulan program içerisinde, bazı şehirlerde standartlar açmak, basın toplantıları düzenlemek ve bu toplantılara tanın-

mış bazı demokratları da davet etmek, aynı zamanda onların Türkiye hakkındaki düşüncelerini de kamuoyuna yansıtmak ve Türkiye cezaevlerinde incelemeler yapacak bir heyetin oluşturulması, vb.

9 Eylül çarşamba günü Liege'de, 12 Eylül günü Büküsel'de, ayrıca değişik gün ve tarihlerde de Gent, Hasselt ve Anvers'te toplantılar yapıldı. Bu şehirlerde Türkçe, Flamanca, Fransızca bildiriler dağıtıldı. Bildirilerde Türkiye ve T. Kürdistan'ı cezaevlerindeki siyasi tutuklular üzerindeki baskıları ve tutukluların istek ve taleplerinin yanı sıra halk üzerinde ki çağdışı uygulamalara değiniliyordu. Penolarda ise, 80 sonrası katliamların devrimcilerin resimleri, işkence ve çeşitli olaylara ait resimler, siyasi tutukluların çizmiş olduğu karikatürler Flamanca-Fransızca açıklamalarıyla sergilendi. Ayrıca "Siyasi Tutuklular üzerindeki Baskılara Son, Genel Af" "Kürdistan'daki Katliamları Lanetliyoruz" pankartları asıldı.

Bu eylemlerin şehirlerin en kalabalık yerlerinde yapılması iyi bir propaganda yapmamıza yardımcı oldu. Halkın standlara gösterdiği ilgi, önceki faaliyetlerimizden daha başarılı olduğumuzu ortaya koyuyordu. Basın toplantısının gerçekleştirilmesi ve bir heyetin oluşturulması Türkiye'ye gönderilmesi yönünde çalışmalarımız devam etmektedir. S. lamlar, Başarılar.

Belçika Devrimci İşçi

Dipnotlar:

- (1) - Gorbacov'un Ocak 1987'de Politik Büro'ya sunduğu rapor.
- (2) - Paragrafta yeralan tırnak içi sözler Lenin'e ait.
- (3) - Haftalık "2000'de Doğru" dergisi.